TITLE

1. पक्षतावादः ।
2. धर्मितावच्छेदकवादार्थः ।
3. नव्यमतवादार्थः ।

धर्मतावच्छेदकवादार्थप्रारंभः

श्रीवेदव्यासाय नमः गणेशाय नमः ॥ अनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभावघटकप्रत्यासत्तिः समवायघटितसामानाधिकरण्यं। तेनैक
कपुरुषीयपरामर्शदशायां तद्भिन्नपुरुषांतरस्य नानुमितिः ॥ तस्य समवायरूपकारणतावच्छेदकसंबंधेन परामर्शानधिकरण।
त्वात्। नवीनास्तु समानधर्मितावच्छेदकत्वमनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभावघटकप्रत्यासत्तिः ॥ सामानाधिकरण्य।
प्रत्यासत्तिकल्पे एकधर्मावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शदशायामन्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमित्यापत्तिवारणाय धर्मिता
तावच्छेदकतायाः विशेष्यतायां निवेशनीयतया धर्मितावच्छेदकभेदेन कार्यकारणभावबाहुल्यप्रसंगात् ॥ मन्मते तु समान
हेतुत्वेन धर्मितावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यैव तादृशातिप्रसंगभंगात् ॥ धर्मितावच्छेदकमनिवेश्यैव न्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति वह्नि
३ कल्पनीयतया व्याप्यधूमवत्तानिश्चयत्वेन हेतुतायां तद्भेदेन न कार्यकारणबाहुल्यं ॥ नन्वेतत्कल्पेपि वह्निव्याप्यधूमवद्द्रव्यं पर्वतो
घटवानित्येतादृशपरामर्शकाले पर्वतो वह्निमानित्यनुमित्यापत्तिः ॥ तादृशपरामर्शस्यापि धर्मितावच्छेदकतासं
बंधेन पर्वतत्ववत्त्वादिति वाच्यं। वह्निविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति वह्निव्याप्यधूम

६५ तन्मतेपिधर्मितावच्छेदकावधयापुरुषनिवेशस्यावश्यकत्वाच्च ॥ ५६

प्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतावसंबंधेन [illegible]

[illegible] परामर्शहेतुत्वकल्पनात् ॥ तादृशपरामर्शश्चितादृशसंबंधेनपर्वतत्वेऽसत्वेनतत्रपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य

तानिरूपितवह्नित्वावच्छिन्नविधेयताकानुमितेरापादनासंभवात् ॥ नचैतत्कल्पेएकपुरुषीयपरामर्शकालेपुरुषांतरस्या

उमितौतत्पुरुषीयत्व नुमितिवारणायतत्पुरुषीयत्वमवश्यंनिवेशनीयं ॥ तथाचपुरुषभेदेनकार्यकारणभावबाहुल्यमिति ।च्यं ॥ पुरुषा[illegible]नलाघव

पेक्षयाविषयाणामधिकतयाविषयभेदेनकारणतावाहुल्यकल्पनापेक्षयापुरुषभेदेनतद्बाहुल्यकल्पनस्यैवो

चितत्वात् ॥ ५ ॥ केचित्तु ॥ समवायसंबंधेनवह्निविधेयकानुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिसमवायेनतादृशावच्छेदकतासं

बंधेनवह्निविधेयकानुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिचतादृशावच्छेदकतासंबंधेनपरामर्शस्यहेतुताकल्प्यते ॥ अतोने

कपुरुषीयपरामर्शादि[illegible]न्यस्यानुमितेरेकधर्मावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शादिपरधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेर्वा नि

पत्तिः ॥ अथैवमपिचैत्रस्यपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकामैत्रस्यचद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकः परामर्शस्तदाचैत्रस

ता ता

२ ता१ द्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेर्मैत्रस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेश्चापत्तिः॥ समवायेन वह्न्यनुमितिजनकस्य कीभूत
वह्निव्याप्यवत्ताज्ञानस्य समवायेन चैत्रमैत्रयोर्विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिजनकीभूतस्य च तादृशसंबंधेन
द्रव्यत्वपर्वतत्वयोः सत्वादिति चेन्न॥ एकधर्मावच्छिन्नंप्रत्युभयविधप्रत्यासत्या यत्रैकधर्मावच्छिन्नहेतुता तत्र विलक्ष एक
णाया एव सामग्रीव्याप्तेरभ्युपगंतव्यतया तादृशातिप्रसंगभंगात्॥ धर्मावच्छिन्ननिष्ठ्या दृशसंबंधा
वच्छिन्नकार्यतानिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्या यदधिकरणप्रत्यासन्नस्यैतद्धर्मावच्छिन्ननिष्ठ कारणतावच्छेदकावच्छिन्नस्य
यादृशसंबंधावच्छिन्नकार्यतांतरनिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्याऽधिकरणं यत्तादृशसंबंधेन
स्य तदधिकरणसंबंधेन कार्यतावच्छेदकावच्छिन्नस्य नाधिकरणमित्येव सामग्रीव्याप्तिः प्रकृते स्वीकरणीया
स्वकारणतावच्छेदकं॥ उपदर्शितस्थले च चैत्रस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरुत्पद्यते॥ वह्न्यनु
मितित्वावच्छिन्ननिष्ठसमवायसंबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकावच्छिन्नकारणता श्री
घटकप्रत्यासत्त्यान्वेत्रात्मप्रत्यासन्नस्य वह्निव्याप्यवत्ताज्ञानस्य वह्न्यनुमितित्वावच्छिन्ननिष्ठविशेष्यतावच्छे

प्रास प्रास

दकत्वप्रत्यवच्छिन्नकार्यतान्तरनिरूपितत्वावच्छिन्नकारणताघटकीभूतविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यवच्छिन्नाधिकरणता

त्वे याः पर्वते सत्वात्॥ तस्य समवायेन चैत्रात्मसंबंधवह्न्यनुमितित्वावच्छिन्नस्य विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यवच्छि

न्नाधिकरणत्वव्याप्यवत्त्वाभावात्॥ एवं मैत्रस्य द्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरे[illegible]त्सद्यते॥ ननु चैत्रादेर्द्र वो

व्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिः॥ समवायेन चैत्रात्मसंबंधस्य व्याप्यवत्ताज्ञानस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबं

त्व धेन द्रव्यत्वादावसत्वात्॥ द्रव्यत्वादेश्चैत्रो[illegible]संबंधवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्ननिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्या

सत्त्यवच्छिन्नाधिकरणतानियामक[illegible]भावादिति॥ तत्तद्रूपीयत्वादिकमनिवेश्यैव विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्या

सत्यका[illegible]र्यकारणभावकल्पनसंभवतीति वदंति॥ उ[illegible]पचमः॥ ॥ चैत्रस्य वन्हिव्याप्यवान्पर्व

तइत्येतादृशपरामर्शदशायां तस्य पर्वतो वन्हिमानिति सिद्धिसत्वेपि पर्वतो वन्हिमानित्येतादृशानुमित्याप

त्तिः॥ समवायेन चैत्रात्मप्रत्यासन्नस्य वन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानस्य विशेष्यतावच्छेदकतया पर्वते सत्वात्॥ नच

त्वे

धर्मितावाद

५×कारणतानिरूपितकार्यताश्रयद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्ह्याद्यनुमित्यात्मकयत्किंचिद्व्यक्तिनिष्ठसमवायसंबंधावच्छिन्न×५

२ नकारणतावच्छेदकसंबंधेनतत्कारणतावच्छेदकावच्छिन्नाधिकरणेतत्कारणतानिरूपितायाःकार्यतायाःतदाश्रययत्किंचि
द्व्यक्तिनिष्ठतदवच्छेदकसंबंधावच्छिन्नकार्यत्वांतरनिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतनिखिलधर्मावच्छिन्नविशेष्यत्व
स्यापिनिवेशनीयत्वात् सिध्यादिकालेनानुमित्यापत्तिः॥तदानींसमवायेनव्याप्यवत्ताज्ञानवतश्चैत्रस्यसमवा
यसंबंधावच्छिन्नकार्यतांतरनिर्णयनिष्ठकारणतानिरूपितकार्यतासमानाधिकरणतत्कार्यतावच्छे कसम
६ वायसंबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकंयावत्[illegible]गतंतथाविधसिध्यभावत्वावच्छिन्नविशिष्ट
त्वाभावादितिवाच्यं॥तदानींपर्वतोवन्हिमानितिसेनादृशासिध्यभावासत्वेपिवन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानत्वावच्छिन्नका ७
र्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकसिध्यभावत्वघटितनिखिलधर्मावच्छिन्ना
[illegible]नांचैत्रासत्वात्॥अथसिद्धेद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हि[illegible]त्वेननप्र
तिबंधकताकिंतुसामान्यतोविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्यावन्हिविधेयकानुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिविशेष्य
तावच्छेदकतासंबंधेनवन्हिनिर्णयत्वेनैवप्रतिबंधकत्वमते।इत्थंचविशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्यावन्हिव्याप्य श्री
ता वत्ता

-रणा

निर्णयाधिकरणेपर्वतत्वेतादृशासंवंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकार्य[illegible]तावच्छेदकीभूतविशेष्यतावच्छेदकतासंवंधावच्छि
न्नतादृशकार्यताश्रययत्किंचिद्व्यक्तिनिष्ठकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतविशेष्यतावच्छेदकतासंवंधा
वच्छिन्नप्रतियोगिताकनिर्णयत्वावच्छिन्नाभावत्वावच्छिन्नसत्वात्॥नतत्रविशेष्यताव[illegible]दकत्वप्रत्यासत्यावन्ह्य
वच्छिन्ना नुमितित्वापा[illegible]तेरितिचेन्न॥सामान्यतोवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नं लिवान्हेनिर्णयत्वावच्छिन्नभावत्वेनहेतुतानसंभ
वतिपुरुषांतरीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हिमत्तानिर्णयकालीनपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्ह्यनुमितोव्यभिचा
रात्॥एवंचसतिचैत्रस्य[illegible]पर्वतोवन्हिमानित्येतादृशसिद्धिकालेपिवन्हिव्याप्यवत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नकारणतानिरू
पितकार्यताश्रयीभूतंपुरुषीयवन्हिमत्तानिर्णयाभावत्वघटितायावद्धर्मावच्छिन्नानामेवतत्रसत्वात्तत्रविशेष्य
तावच्छेदकप्रत्यासत्याऽनुमित्यापत्तेर्वारयितुमशक्यत्वात्॥तत्पुरुषीयवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नंप्रतितत्पु
रुषीयवन्हिव्याप्यवत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नकारणतानिरूपितकार्यताश्रययत्किंचिदनुमितित्वे[illegible]व॥तंन्निष्ठकार्य
+ किंतुतत्पुरुषीयवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नंप्रतितत्पुरुषीयवन्हिमत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नाभावत्वादिनाहेतुतावाच्या॥+४
१२ ज्ञानत्वेनहेतुत्वेतुचैत्रीयवन्हिव्याप्यवत्ता ×१

+३ पुरुषीयवन्हिव्यापकीभूतानुमितित्वावच्छिन्नकार्य ×३
३ ताभिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतत्व ३

५ × स्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्त्याप्रत्यासंन्नस्यव्यक्तिधर्मावच्छिन्नस्यतद्व्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यतातदरनिरूपित × ५

६ तानिरूपितकारणतावच्छेदकाः यावंतो धर्मास्तिदंतर्गत चैत्रीयवह्निमत्तानिर्णयाभावत्वमपि तदवच्छिन्नस्य च चैत्रीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवह्निमत्तानिर्णयदशायां पर्वतेपि सत्वेन तदाविशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तौ च तत्रानुमितित्वान्नवच्छिन्नापत्तिरिति तत्सुरूपीमत्वनिवेशानमावश्यकमिति॥ अत्रेदं समाधानमाकलयामः॥ ॥स्वधर्मावच्छिन्नव्यक्तिव्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितस्वेतरकारणतावच्छेदकीभूताः यावंतो धर्माः प्रत्येकं तदवच्छिन्नकूटविशिष्टतदधिकरणेन तत्संबंधावच्छिन्नतद्व्यक्तिनिष्ठकार्यतानिरूपितस्वेतरकारणतावच्छेदकावच्छिन्नकारणता(टकप्रत्यासत्त्याप्रत्यासंन्नस्यव्यक्तिं च धर्मावच्छिन्नस्य तद्व्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यतातरनिरूपितस्वेतरका)[illegible] वच्छेदकीभूतायावंतो धर्माः प्रत्येकं तद्धर्मावच्छिन्नकूटविशिष्टं यत्तत्संबंधावच्छिन्नतद्व्यक्तिनिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्त्याधिकरणं यत्तत्संबंध[illegible]सन्नस्य तद्धर्मावच्छिन्नस्य तत्संबंधेनाधिकरणमित्येव सामग्रीव्याप्तिरूपेयते॥ एवं च चैत्रस्य वह्निव्याप्यवान्पर्वत[illegible] परामर्शकाले पर्वतो वह्नि श्री

ततदधिकरणप्रत्या × निष्ठकार्यता × ३

५ ✗ कार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकयावद्धर्मावच्छिन्नविशिष्टत्वं न तदा पर्वतत्वस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधावच्छिन्न ✗ ५
मानिसेनादृशासिद्धिकाले पुरुषांतरीयपर्वते वह्न्यनुमितिनिष्ठसमवायसंबंधावच्छिन्नकार्यतापिनिखिलकारण
तावच्छेदकावच्छिन्नविशिष्टत्वं न चैत्रात्मनः॥ तदात्मसमवेतत्वावच्छिन्नं प्रति तदात्मत्वेन तदात्मप्रत्यासत्त्या हेतुतायाः
कल्पनात् तदात्मत्वस्यापि तादृशकारणतावच्छेदकतया यावदंतर्गतत्वात्॥ चैत्रात्मनश्च तादात्म्यसंबंधेन तदात्म
त्वावच्छिन्नासंबंधित्वात्॥ किंतु चैत्रीयवह्न्यनुमितिनिष्ठसमवायावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छे
दकयावद्धर्मावच्छिन्नविशि[illegible]त्वमेव तस्य तद्व्यक्तिनिष्ठविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकचैत्री
त्वे५ यवह्निमत्तानिर्णयाभावस्यापि तदंतर्गततया यद्वह्निविच्छिन्नस्य पर्वतत्वे सत्त्वादिति न चैत्रसंबंधानुमिते विशेष्यता
वच्छेदकताप्रत्यासत्त्या पर्वतत्वे आपत्तिरिति॥ न च तादात्म्यसमवेतत्वावच्छि[illegible] तादात्म्येन तदात्मत्वेन हेतु
तायां मानाभावादेतादृशापत्तिवारणं न संभवतीति वाच्यं॥ विषयभेदेनानंतकारणतायां न पूर्वोक्तीय
त्वनिवेशापेक्षया विषयमात्रनिवेश्यतादृशकारणताकल्पनस्यैवोचितत्वादिति कृतं वि[illegible]॥ ॥ अथ पक्ष

धर्मितावाद

५ पक्षतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यक पक्षतावच्छेदकावच्छिन्नत्वावगाहिहेतुमत्ताज्ञाना ४५

छेदकाव तावच्छेदकसामानाधिकरण्यमात्रावगाहिहेतुमत्ताज्ञानानामक्षतावच्छेदेनानुमितेरनुत्पत्त्यापर्वतत्वादिव्यापकतासं
५ सर्गकानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति पर्वतत्वादिव्यापकतासंसर्गकहेतुमत्ताज्ञानत्वेन हेतुता वाच्या ॥ एवं च पर्वतत्वादिनिवेश
तत्र स्यावश्यकतया कृतं विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रसासत्तिस्वी[illegible] ॥ न विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रसासस्यनभ्युपगमे च
पर्वतत्वव्यापकतासंसर्गकत्वं निवेश्यैव पर्वतत्वद्रव्यत्वाद्यनंतधर्मभेदेन कारणताकल्पनीया ॥ तदुपगमे चता अनंत
दृशसंसर्गकस्थले एकमेव कारणत्वमिति वाच्यं ॥ पक्षतावच्छेदकावच्छिन्नत्वावगाहिन्या अनुमितेरेवोपदर्शि
पर्वत तया महानसत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकत्वव्यापकत्वावगाहिहेतुमत्ताज्ञानानां तादृशानुमितेरप्रामाणिकत्वात् ॥ प
मात्र न्मलेप्येकैककार्यकारणभावकल्पनात् ॥ [illegible] पर्वतत्वादिकमनिवेश्य व्यापकतासंसर्गकत्वमात्रं कार्यकारण
भावे निवेशनीयमिति[illegible] ॥ पर्वतत्वस्य भावप्रतियोगितानवच्छेदकधर्मावच्छिन्नत्वरूपव्यापकतायाः निवे
शेन तद्घटकीभूतपर्वतत्वादेरपि निवेशनावश्यकत्वात् ॥ यदि च पर्वत्वादिकम[illegible]निवेश्य किंचिद्धर्माभावप्रति श्री
योगितावच्छेदकत्वावच्छिन्नाभावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्नित्वनिष्ठावच्छेदकत्वनिरूपकं यद्वह्नि[illegible]

निष्ठमवच्छेदकत्वं तन्निरूपकयत्संयोगादिसंसर्गनिष्ठावच्छेदकत्वं तन्निरूपकवह्नित्वावच्छिन्नविधेयतानिरूपितविशे
ष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति तादृशाभावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकधूमत्वनिष्ठावच्छेदकतानि
रूपकधूमनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकसंयोगादिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकवह्निव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नप्रकारता
ता निरूपितविशेष्यतावच्छेदकसंबंधेन परामर्शस्य हेतुता संभाव्यते ॥ तदा महानसत्वव्यापकताघटितसंसर्गा
वगाहिनः पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शादपि पर्वतत्वावगाह्यनुमितेर्वापत्तिरिति ॥ अत्र केचित्तु ॥ तद्ध
र्मावच्छिन्नविशेष्यताकबुद्धौ तद्धर्मव्यापकताया एव संसर्गतया भानमभ्युपेयते ॥ नापरधर्मव्यापकतायाः ॥
इत्थं च पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकबुद्धेर्महानसत्वव्यापकताघटितसंसर्गावगाहितयाऽक्तातिप्रसंगाभा न
वात् ॥ यदि चेत्सा दुष्करदर्शिनी रीतिरेव साधीयसी स्याद्धुः ॥ ॥ अन्ये तु वह्नित्वावच्छिन्नविधेयतानिरूपितसं
योगादिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्निनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्नित्वनिष्ठावच्छेदकावच्छेदकतानिरूपिता
भावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितावच्छेदकत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितप्रतियोगित्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिता

कतानवच्छेद

भावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताधेयत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताधिकरणनिष्ठावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याऽनुमितित्वा

५८ वच्छिन्नंप्रति वन्हिव्याप्यधूमप्रकारता निरूपितसंयोगनिष्ठसंसर्गनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितधूमनिष्ठावच्छेदक

तानिरूपितधूमत्वनिष्ठावच्छेदकतेत्येवं क्रमेणाधिकरणनिष्ठावच्छेदकतापर्यंतंनिवेश्यतदवच्छेदकप्रत्यासत्त्या

परामर्शस्य हेतुत्वांतरकल्पनान्नोक्तातिप्रसंगः ॥ नच भुधपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य नीलपर्वतत्वव्या

पकताघटितसंसर्गावगाहिनः परामर्शात्तादृशव्यापकत्वावगाहिसिद्धिकाले भुधपर्वतत्वव्यापकतासंसर्गक

नुमित्यापत्तिरितिवाच्यं ॥ स्वनिरूपकावच्छेदकतानिरूपितत्वसंबंधेनावच्छेदकताविशिष्टान्याऽवच्छेदकतायाए

वप्रत्यासत्तित्वोपगमात् ॥ तादृशस्थलेच पर्वतत्वनिष्ठावच्छेदकतायास्तादृशसंबंधेननीलत्वनिष्ठावच्छेदकतावि त्व

शिष्टत्वेनापत्त्यभावात् ॥ सर्वासामेवावच्छेदकतानां तादृशसंबंधेन स्वात्मकावच्छेदकताविशिष्टत्वात्तदन्या

ऽवच्छेदकत्वाप्रसिद्धिरितिवाच्यं ॥ संयोगस्येव स्वनिरूपकावच्छेदकतानिरूपितत्वादेरपि स्वस्मिन्स्वसंबंध

त्वानुपगमेनानुपपत्त्यभावात् ॥ नचैवमपि पर्वतवन्निष्ठघटाभावप्रतियोगित्वावगाहिज्ञाना पर्वतत्वव्यापक श्री

तानवच्छेदक ११ त्वावगाहि ११

आधेयत्वनिष्ठावच्छेदकतायामपि अभावत्वान्यनिष्ठावच्छेदकता

[redacted] २ न च तादृशज्ञानादनुमितिर्जायत एवेति वाच्यं व्यभिचारज्ञानाप्रतिबंध

न्यनुमित्यापत्तिः॥ आधेयत्वातिरिक्तान वह्निमत्त्व[illegible]स्याभावनिष्ठावच्छेदकतायां निवेशोपि पर्वतवृत्तिः स न महानसवृत्तित्वे

भावस्तत्प्रतियोगितानवच्छेदकतामादाय पुनस्तदापत्तिरितिवाच्यं॥ स्वनिरूपकानवच्छेदकतानिरूपितत्वसंबं

धेन [redacted] विशिष्टान्यत्वनिवेश्यतादृशापत्तेर्निरसनीयत्वादिति स्यात्॥ [redacted]थमनुपपत्तिश्चित्वनी

शुद्धसंयोगेन या॥॥ यत्र पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य महानसत्वव्यापकता विशिष्टसंयोगेन महानसत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य प

र्वतत्वव्यापकता विशिष्टधूमसंयोगेन धूमवत्तानिर्णयश्च तत्र पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य पर्वतत्वव्यापकीभूतव

ह्निसंयोगेन वह्न्यनुमित्यापत्तिः॥ निरुक्तावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या च पर्वतत्वे धूमपरा

मर्शस्य सत्वादिति॥ [redacted]ने॥॥ तादृशावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति धूमप्रकारता विशिष्टाया विशेष्यतातद स

वच्छेदकत्वसंबंधेन परामर्शो हि तु॥ विशेष्यतायां धूमप्रकारतावैशिष्ट्यं च स्वनिरूपितसंयोगनिष्ठावच्छेदकतानिरूपि

ताया धूमत्वनिष्ठावच्छेदकतायां निरूपितायां धूमत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताया अभावनिष्ठावच्छेदकताप्र्यंतं निवे

१४ इत्येवं क्रमेणाधिकरणानिष्ठावच्छेदकता×२

[illegible]

वच्छिन्नत्वं च न तस्यां अपि तु परं यस्या तादृशधूमप्रकारतानिरूपिताधिकरणतानिष्ठावच्छेदकत्वं

७ स्यतदवच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितत्वोभयसंबंधेन निवेश्यं। उपदर्शितस्थले च पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानतादृ
त्रे शोभयसंबंधेन धूमप्रकारताविशिष्ट[illegible] महानसत्वव्यापकताविशिष्टधूमसंयोगस्यैव पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानि
रूपितधूमप्रकारतावच्छेदकत्वं यथा तादृशधूमप्रकारतानिरूपितत्वं पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां परं परं यस्या तादृशधूम
प्रकारतानिरूपितायां [illegible] धिकरणतानिष्ठावच्छेदकतानवच्छेदकत्वस्य महानसत्वे एव सत्त्वात्॥ पर्वत
त्वावच्छिन्नविशेष्यताश्रये पर्वतत्वावच्छिन्नत्वाभावादिति पर्वतत्वेन तादृशधूमप्रकारताविशिष्टविशेष्यतावच्छेदकतासं
त बंधो[illegible]न परामर्शो वर्तत इति न तावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्यापत्तिरिति॥ अथ विशेष्यविशेष्यतावच्छेदकमनि दृशा
न वेश्य निर्णयत्वस्य दुर्वचत्वापात। निवेशने यावन्नयके तिं विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पने गौरवावकाशः॥
तथाहि॥ वह्निव्याप्यधूमवत्तानिर्णयत्वं धूमाभावाप्रकारत्वे सति धूमप्रकारत्वं तदा महानसं धूमाभाववत् पर्वतो
वह्निव्याप्यधूमवानिसे[illegible]तादृशज्ञानासंग्रहः॥ तादृशज्ञानस्यापि महानसत्वविशिष्टधूमाभावप्रकारकत्वात् श्री
नापि वह्निव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशू

× धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपित × २

× धूमाभावप्रकारता या अपि महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमवत्ता × १

न्यत्वे सति वह्निव्याप्यधूमप्रकारकत्वं ॥ तादृशस्थले चैंशानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशे
ष्यतानिरूपितत्वेन तस्यैवासंग्रहात् ॥ स्वीयतादृशधूमाभावप्रकारताशालित्वतादात्म्योभयसंबंधेन धूमाभावज्ञानवि
शिष्टान्यत्वनिवेशेपि वह्निव्याप्यधूमवन्महानसं वह्निव्याप्यधूमवानित्येतादृशज्ञानासंग्रहः ॥ तस्य तथाविधोभय
संबंधेन स्वात्मकधूमाभाववत्ताज्ञानविशिष्टत्वान् [illegible] स्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशून्यत्व
स्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमप्रकारताशालित्वोभयसंबंधेन किंचिद्धर्मविशिष्टज्ञानत्वमेव प्रकृते निर्णयत्वं
वह्निव्याप्यधूमवन्न वा महानसं वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिसमुहालंबनस्य च निरुक्तोभयसंबंधेन पर्व
तत्वविशिष्टत्वान्न तदसंग्रह इति चेन्न ॥ अस्तु तादृशनिर्णयत्वं समुहालंबनसाधारणं ॥ विशिष्यविशेष्यतावच्छे
दकमनिवेश्य सुवचं ॥ तथाप्येतादृशसंबंधे [illegible] न संभवति ॥ तथा सति तादृशसत्वात्तदनंतरं महानसं वह्निमानि
त्यनुमित्यापत्तेः ॥ एवं च तादृशसमुहालंबनरूपे [illegible] ॥ तस्य जनकतावच्छेदकत्वे तदनंतरं पर्वतो वह्निमानित्येतादृ
शानुमित्यापत्तिः ॥ तदसाधारणरूपस्य तथात्वे चोक्तातिप्रसंग इति कथंचिदपि न निस्तार इति ॥ अत्र [illegible] दाहुः ॥

मौ

× तदहतु × ३

× समुहालंबनात्मकनिश्चयस्य वह्निव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वम् सा सत्त्वा महानसत्वेपि × ३

× स्वीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्न × विशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशून्यत्वतादात्म्यो × भयसंबंधेन धूमप्रकारकज्ञानविशिष्टत्वनिवेशोपि वा × २

८

अत्र कल्पे कारणतावच्छेदक कोटौ निर्णयत्वं न निवेश्यते॥ किं तु संशयानंतरमनुमित्यापत्ति वारणाय कारणतावच्छे
दकत्व प्रत्यासत्ति घटक धूमादि प्रकारतानिरूपित विशेष्यतायां धूमाभावादि प्रकारतानिरूपितत्वं निवेश्यते॥ तथा च
×धूमप्रकारतानिरूपिता१ ३ धूमाभाव प्रकारतानिरूपितं विशेष्यतावच्छेदकता प्रत्यासत्त्या शुद्ध ज्ञानत्वेनैव हेतुता॥ नन्वेवं प्रकारभेदेन विशेष्यताभेदा संशये २
निखिलज्ञानीय धूमप्रकारतानिरूपित विशेष्यतानामेव धूमाभाव प्रकारतानिरूपितत्वात्तादृश विशेषणानाम् व्यावर्तकत्वे
[illegible] ॥ संशये प्रकारभेदेन विशेष्यताभेदानभ्युपगमात्॥ न चोभय प्रकारतानिरूपितविशेष्यतायाः संशया एक ५
×कल्पन ×६ ×अ× तिरिक्त स्थानेकत्वात् संशयेऽतिरिक्तविषयता प्रसंग इति वाच्यं॥ प्रत्येक कोटि ज्ञानीय विशेष्यतायाः संशयेऽनभ्यु प्रविशेष्यताति×
पगमेन संशय समुच्चययोर्वैलक्षण्यानुपपत्त्या तत्कल्पनावश्यकत्वात्॥ न च समुच्चये [illegible] कोट्योः पर रिक्त ×८
तो ३ रस्पर विरोधस्यासंशयगोचरत्वेनैव [illegible] संशय समुच्चययोर्वैलक्षण्योपपत्तेरतिरिक्त विषय [illegible] नाभाव
इति वाच्यं॥ विरोधोपस्थितिं विनापि विशेषादर्शनकोटिस्मरणधर्मिज्ञानादितः संशयस्यानुभवसिद्धतया निखि
क१ ल संशयानां विरोधविषयत्वासंभवात्॥ अत एव दीधिति कृतेणापि क्वचिद्विरोधभानस्यापि तत्प्रयोजकत्वं श्री
का

३× भानाद्विरोधस्य ×२ ×उभय ×८

१ तथा ॥ अथ निखिलसंशयानां उभयप्रकारतानिरूपितएकविशेष्यताशालित्वं न संभवति [illegible] तथाहि

विरोधिविषयतायाः अप्रामाणिकत्वात् ३

[illegible] धीनत्वादित्यत्र कश्चिदुक्तं ॥ यत्तु संशये विरोधस्य कोट्यधिकरणयोः संसर्ग[illegible] नयैव भानो[illegible] पगमात् ॥ संसर्गज्ञा

नस्य विशिष्टबुध्यहेतुत्वात् ॥ निखिलसंशयानामेव विरोधिविषयकत्वं संभवतीति किमतिरिक्तविषयताकल्पनेने

२ यसमुच्चय ति ॥ तदसत् ॥ संसर्गविधयोः सं[illegible] योर्वैलक्षण्यानुपपत्यानत्कल्पने किमरा धूं उभयप्रकारतानिरूपितैकवि

शेष्यत्व[illegible] । नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य वन्हिमाप्यधूमाभाव[illegible] पर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकी

तदवच्छेदेन वन्हिमाप्यधूममवगाहमानस्य संशयस्य तथात्वायोगात् ॥ तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता

धूमा याः नीलानवच्छिन्नत्वात्तदवच्छिन्नत्वाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताभिन्नत्वात् ॥ तत्र धूमप्रकारतानिरू

त्व पितविशेष्यतायां नीलावच्छिन्नत्वोपगमे [illegible] विशिष्टपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्योभयकोटिमवगाह

मानस्य संशयस्य ततो वैलक्षण्यानुपपत्तिः ॥ [illegible] तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतो धूमाभावप्रकारतानि तो

रूपितनीलविशिष्टपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता [illegible] भिन्नेवास्तीं । परंतु नीलपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य

भाव तायां [illegible] धूमाप्रकारतानिरूपितत्वं स्वीक्रियत इति नानुपपत्तिरिति वाच्यं ॥ तथा सति तादृशसंशया[illegible] धूप

विधूमप्रकारतानिरूपितशुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायाः अपि ५

१ नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य धूमाभावं च १

९

२ शुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमप्रकारताशालिज्ञानं वा

वर्तत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्योभयकोटिमवगाहमानस्य संशयस्यैव वैलक्षण्यानुपपत्तिः॥ विरोधिसामग्रीदशायां नीलपर्व
तत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशालिज्ञानं जायतामित्येतादृशेच्छासत्वेनादृशज्ञानानुदयप्रसंगा
शुद्ध२ च्च॥ शुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशालिप्रसक्तपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानि
रूपितधूमाभावप्रकारताशालि [illegible] ज्ञानं जायतामित्येतादृशेच्छां नाद
शाव्यावृत्तरूपेणोत्तेजकीकृत्य विरोधिसामग्र्यां प्रतिबंधकत्वकल्पनात् नादृशेच्छासाधारणरूपेणोत्तेजकीक
त्वेन तथाविधेच्छासत्वे नीलभासकसामग्रीसत्वे शुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हिव्याप्यधूमाभावप्रकारकप्र
सक्तापत्तेः॥ न च नीलपर्वतो धूमाभाववानित्याकारकं [illegible] समुहालंबनं नीलपर्वतो
धूमाभाववान्पर्वतो धूमवानित्येतादृशज्ञानमपि न संशयपदवाच्यं। तस्य निर्णयत्वे कार्यकाले पर्वतत्वा
वच्छेदेन धूमवत्तानिर्णयस्य विरोधिनः सत्वान्नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य धूमाभाववत्ताज्ञानानु
दयप्रसंग इति चेन्नैवं॥ नादृशसंशयेप्युभयप्रकारतानिरूपितैकैव विशेष्यता किंतु तस्याः पर्वतत्वा

६+ नीलपर्वतो धूमवा

ज्ञानवत्त

नीलपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताशालि

शालिधूमाभावप्रकारताशालिप्रस

प्रसज्ञानापत्तामित्ये

वह्निमत्त्वेन धूमप्रकारतानिरूपि[त]त्वं नील[illegible]वह्नि[illegible]विशिष्टपर्वतत्वावच्छिन्नत्वरूपेण धूमाभावप्रका
रतानिरूपितत्वमिति विशेषः ॥ नीलवह्निमान् पर्वतो धूमाभाववान्न वेत्यादिसंशयो विशेष्यतायामैकरूपेऽसमयप्रका
रतानिरूपितेति तेषां वैलक्षण्योपपत्तेरित्याहुः ॥ अत्रेदं विभावनीयं ॥ संशयसमुच्चययोर्वैलक्षण्योपपत्तये उभ
यप्रकारतानिरूपितमतिरिक्तविषयतामास्तां संशये ॥ किंतु तत्र प्रत्येकप्रकारतानिरूपितविशेष्यताद्वयसत्त्वेऽपि
तत्र बाधकाभावः ॥ तत्प्रयोजकसामग्र्या अपि सत्त्वात् ॥ न च तदवच्छिन्नं प्रति संशयसामग्र्याः प्रतिबंधकत्वकल्पनात्
प्रयोजकसामग्र्येव तत्र नास्तीति वाच्यं ॥ तत्र संशय[illegible]: प्रतिबंधकत्वे मानाभावात् ॥ न च प्रत्येकप्रका
रतानिरूपितविशेष्यताद्वयस्य समुच्चयसाधारण्ये संशये स्वीकृते संशयसमुच्चयवैलक्षण्यानुपपत्तिः ॥ स्य
तद्व्यावृत्तविषयतायास्तत्राभावादिति अन्यथानुपपत्त्या तादृशसामग्रीप्रतिबंधकत्वकल्पनमिति वाच्यं ॥ संशयसमुच्चयीय
[illegible] विलक्षणविषयतायाः सं[illegible]ये सत्त्वेऽपि संशयनिष्ठविलक्षणविषयतायास्तत्राभावेनैव तस्य समुच्च
यवैलक्षण्योपपत्तेः ॥ संशयत्वादिविषयताशालित्वरूपवैलक्षण्यं समुच्चयेऽनुभूयते यत्र तु[illegible]प्रकारत

कैविक्षा

१० रेणनपक्षौ सरइति ॥ एवं च धूमादिसंशयस्यापि धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन पर्वत
त्वादौ सत्त्वात् ततोऽनुमित्यापत्तिर्दुर्वारेति ॥ एतेन निखिलसंशये विरोधः संसर्गतया भासते नान्यत्र विरोधा तथा च
नवच्छिन्नसंयोगनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन परामर्शस्य
हेतुत्वकल्पनान्न संशयानंतरमनुमित्यापत्तिरिति परास्तं ॥ संशयस्य विरोधावच्छिन्नसंयोगादिसंसर्गक
त्वे विभुधूमसंयोगावच्छिन्नधूमादिप्रकारताशालित्वे बाधकाभावात् तदनंतरमनुमित्यापत्तेर्वारणासंभवात्
विरोधस्य संसर्गतया भाने मानाभावाच्च संशयमात्रे विरोधस्य संसर्गतयाभानोपगमे विरोधसंसर्गावच्छि पक्ष+५
न्नप्रकारतानिरूपितविशेष्यताया एककोटिकसाधारण्यात् ज्ञानाभावात् ॥ उभयप्रकारतानिरूपितौ वि तादृश
र शेष्यतयोर्भेदस्यैव कल्पयितुमुचितत्वात् तथा संयोगादिनिष्ठावच्छेदकतायां नानापदार्थघटितवि
न रोधावच्छिन्नत्वनिवेशानमपेक्ष्य धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायामभावत्वप्रकारतानिरूपितत्वनिवे त्वर
शस्यैव वक्तुमुचितत्वाच्च ॥ तत्रापदर्शितानुपपत्तेः प्रकृतेपि तुल्यत्वादिसंगमसदाग्रहेण ॥ केचित्तु स्वनि श्री

रूपकज्ञाननिरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वोभयसंबंधेन धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टायावि
शेष्यतातदन्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वकारणताघटकप्रत्यासत्तिः॥ वह्निव्याप्यधूमवान्नवा
पर्वतनद्व इत्यादिसंशयात्मकज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता[illegible]च तथाविधोभयसंबंधेन तदीयधू
माभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टत्वेतिनानुपपत्तिः॥ निर्णयात्मकज्ञानीयविशेष्यताया अपि स्वा
वच्छेदकावच्छिन्नत्वसंबंधेन संशयात्मकज्ञानीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टत्वास्वनि
रूपकज्ञाननिरूपितत्वनिवेशः॥ ज्ञानभेदेन च विषयताभेदोपगमान्नानुपपत्तिः॥ धूमवान्नवामहा
नसं धूमवान्पर्वतनद्व से तादृशज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितं महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यताविशिष्टा
तास्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वनिवेशः॥ ननु नीचपर्वतत्वावच्छेदेन धूमाभावं ऊर्ध्वपर्वतत्वसामानाधिक
रण्येन धूममवगाहमानाः समुहालंबनबोधः तदनंतरं पर्वतो वह्निमानित्येतादृशानुमित्यनुपपत्तिः॥
पर्वतनिष्ठविशेष्यताया अपि स्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वसंबंधेन तदीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितत्व ३

धर्मितावाद

९ + विशिष्टान्यत्वमेव धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता ९ +

तादृशज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायास्तदीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छि
११ न्नतयाउभयसंबंधेन तादृशविशेष्यताविशिष्टत्वात्॥ न च धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां धूमा
भावत्वानवच्छिन्नप्रकारतानिरूपितयत्किंचिद्धर्मावच्छिन्नविशेष्यताभिन्नत्वनिवेशान्नानुपपत्तिः॥ तादृ
शज्ञानीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताया धूमाभावत्वानवच्छिन्ननीलप्रकारतानिरूपितपर्वत
त्वावच्छिन्नविशेष्यताभिन्नत्वादिति वाच्यं॥ एवं सति नीलपर्वतत्वावच्छेदेन धूमाभावप्रकारक[illegible]स्य पर्वतत्वाव कभु
अ च्छेदेन धूमप्रकारकसंशयादप्यनुमित्सापत्तिः इति चेन्न॥ स्वावच्छेदकावच्छेदेन हेतुमत्ताज्ञानस्य सामाना
धिकरण्येन हेतुमत्ताज्ञानस्य च साधारणरूपेणैव हेतुत्वं॥ सामानाधिकरण्यप्रत्यासत्तिकल्पेऽपि न संभव
अस्माभिः॥ तीत्यन्यत्र प्रपंचितं॥ एवं चावच्छेदकावच्छेदेन हेतुमत्ताज्ञानस्य हेतुतायास्तादृशविशेष्यताभिन्नत्वाविशि शि
ष्टितधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां निवेशनीयमतो नोक्तसंशयादनुमित्सापत्तिः॥ [illegible]मा सा
नाधिकरण्यमात्रावगाहिहेतुतायां तादृशविशेष्यताभिन्न^विशेष्यताविशिष्टान्यत्व^निवेशनीयमतो न श्री

शीन१ + त्वविशेषितधूमाभावप्रकारतानिरूपित + १ + मेव धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां + १

नुप१ पदर्शितसमुहा६२लंवं नादनुमित्याॅपत्तिरिति॥ नचैवं नीलपर्वतत्वावछेदे नधूमाभावप्रकारातत्सामानाधिकरण्ये
दृ२ नचधूमप्रकारकसंशयाॅनुमितिस्यापत्तिरितिवाच्यं॥ धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायामवधिधूमान्यप्रकारता
निरूपितविशेष्यतायामप्रिकिंचिधर्मावछिन्नविशेष्यताभिन्नत्वस्य निवेशात्॥ नचेवं नीलपर्वतोवन्हिव्याप्य
वानित्याकारकपरामर्शादनुमित्यनुदयप्रसंगइतिवाच्यं॥ तादृशपरामर्शान्नीलपर्वतोवन्हिमानित्याकारका यार्
नुमितेरेवोत्पत्तेस्तादृशस्थलेच नीलप्रकारतानिरूपितविशेष्यताभिन्नवन्हिविधेयतानिरूपितविशेष्यताव
छेदकतासंबंधेनानुमितिंप्रति नीलप्रकारतानिरूपितविशेष्यताभिन्नवन्हिव्याप्यप्रकारतानिरूपित धूमप
त्व८ विशेष्यतावछेदकैप्रत्यासत्यापरामर्शस्यहेतुत्वांतरकल्पनस्यावश्यकत्वात्॥ तत्रैववन्हिव्याप्यधूमोप्रकारतानि आवश्
न२ [redacted]न्नायानीलत्वावछिन्नप्रकारतानिरूपितकिंचिधर्मावछिन्नविशेष्यताभिन्नत्वस्यैवविशेष्यतायांनि
पर्वतो२ वेशनीयतयाऽनुपपत्यभावात्॥ नवमतेनीलवन्हिमानित्येतादृशानुमितिस्थलेहेतुत्वांतरकल्पनायाआ
वश्यकत्वेनीलोवन्हिव्याप्यवान्पर्वतोवन्हिव्याप्यवानित्यादिसमुहालंवनानंतरंनीलपर्वतोवन्हिमानित्ये तादृशा
२४सुंदरनीलपर्वतत्वंधर्मितावछेदकीकृत्यधूमाभावकोटिकस्य नीलपर्वतत्वंधर्मितावछेदकीकृत्यधूमकोटिक६५स्यज्ञानस्यनासंग्रहः॥ +२
तेन
पिर

नुमित्यापत्तिवारणात् ॥॥ यत्तु विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्तिकल्पे तादृशासमुहालंबना नील पर्वतो वह्निमानि
 त्येतादृशानुमित्यापत्तिर्न संभवति ॥ अवच्छेदकतापर्याप्त्याश्रयत्वसंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधेन प
रामर्शस्य हेतुता तादृशासमूहालंबनस्थानीयविशेष्यतावच्छेदकताया विशिष्टे पर्याप्तत्वाभावात् ॥ तज्जन्या
न नुमितिविशेष्यतावच्छेदकतया विशिष्टपर्याप्तत्वासंभवादिति नु न संभवति विशिष्टस्यानतिरेके शुद्धमात्रं
अथ अवच्छेदकतापर्याप्त्यवच्छेदकत्वसंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधेन परामर्शहेतुता ॥ नीलपर्वतोव
न्हिमानित्यादौ नीलपर्वतत्वोभयत्वावच्छेदेन विशेष्यतावच्छेदकतायाः पर्याप्तिरिति तादृशसंबंधेन तथा स्य ५
ल८ विधानुमितिः ॥ तादृशोभयपर्यवोपपद्यते ॥ न चैतत्र संभवति ॥ तादृशोभयत्वस्य तथाविधपरामर्शीय
विशेष्यतावच्छेदकतापर्याप्ति[illegible]नवच्छेदकत्वादिति चेद् स्तोवमापाततः ॥ एवमपि पर्वतत्वविशिष्टनीला न४
वच्छिन्नविशेष्यताकपरामर्शात् तादृशानुमित्यापत्तिर्दुर्वारैव ॥ तादृशपरामर्शीयविशेष्यतावच्छेदकतायाउ
भयत्वावच्छेदेनैव पर्याप्तिसत्वात् ॥ वस्तुतस्तु ॥ अवच्छेदकताया व्यासज्यवृत्तित्वस्य निरस्तत्वात् ॥ नीलश्री

^वन्हिव्याप्य^ ३

पर्वतोवन्हिमानित्यादिज्ञानविशेष्यतावच्छेदकतायाअपिप्रत्येकमेवपर्याप्ततयातादृशप्रकारेशप्य।एवंतमसंभा।
विलइत्यलमसदाग्रहेण।।स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वमित्यत्रस्वावच्छेदकत्वंनिरवच्छिन्नंग्राह्यं।।अतोजातिमा^ध्व ^न्वन्हिव्याप्या २
नु ३ माभाववान्पर्वतो^धूमवानित्यादिज्ञानान्नानुमित्युपपत्तिः।।नचैवंजातिमान्वन्हिव्याप्यवान्नवेत्याकारक
परामर्शादप्यनुमित्यापत्तिरितिवाच्यं।।जातिमान्वन्हिव्याप्यवानित्यादिनिर्णयात्पर्वतोवन्हिमानित्यनु
ता मितिवारणायनिरवच्छिन्नविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिंप्रतितादृशावच्छेदकसंबंधेनपरामर्शस्य ता
हेतुतायाकल्पनात्तादृशसंशयकालेतत्रएवतादृशानुमित्यापत्तिवारणसंभवात्।।जातिमान्वन्हिव्याप्य
वच्छेदकता वानित्याद्यौनुसमानविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्याकार्यकारणभावांतरकल्पनान्नजातिमान्वन्हि
व्याप्यवानित्यादिनिर्णयकालेजातिमान्वन्हिमानित्यनुमित्यनुदयप्रसंगइत्याहुः।।अत्रज्ञानव्यक्तिभे
देनविषयताभेदानभ्युपगमेननिर्णयात्मकज्ञानीयविषयतायाअपितादृशोभयसंबंधेन^विशेष्य
ताविशि[illegible]त्वंमित्यनुपपत्तिसमाधानेव।।इदंपुनरत्रातिरहस्यमवधेयंसुधीभिः।।विशेष्यता

^संशयात्मकज्ञानीय^ २

वच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति स्वीयवह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वस्वनिष्ठभेदप्रतियो
गितानिरूपितस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारतात्वसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकत्वोभयसंबंधे निरूपक
न परामर्शं प्रति हेतुत्वं वह्निव्याप्यधूमवान्नवा महानसं वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शस्य स्वावच्छिन्नवि
वाधितत्वा ५ शेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारकत्वसंबंधेन पर्वतत्वाभावेन तादृशसंबंधावच्छिन्नपर्वतत्वनिष्ठप्र
तियोगितावच्छेदकताकभेदवत्त्वात्॥ स्वनिष्ठभेदप्रतियोगितानिरूपिततादृशसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकताघटितो
[illegible]भयसंबंधेनासौ पर्वतत्वे वर्तते॥ अतो न तदुत्तरं पर्वतो वह्निमानित्याद्याकारकानुमित्यनुदयप्रसं
गः॥ एवं तस्य स्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारतानिरूपितत्वसंबंधेन महानसत्वविशिष्टत्वात् तादृशोभ
सं २ यसंबंधेनासौ महानसत्वे वर्तत इति न तस्मान्महानसं वह्निमानित्यादि आकारकानुमित्यापत्तिः॥ प्रतियोगितावच्छेदकत्वं नि
रवच्छिन्नं ग्राह्यं। तेन पर्वतो वह्निव्याप्यधूमवान्नवेति निश्चितसंदेहानामेव तादृ[illegible] संबंधेन [illegible] महानसत्वोभया
वच्छिन्नभेदत्वेपि न क्षतिः॥ तादृशाप्रसिद्धप्रतियोगितावच्छेदकतायाउभयत्वा[illegible]वच्छिन्नत्वात्॥ न च तादृशाधर्मवि श्री
वं ७

[illegible] शेषं धर्मितावच्छेदकीकृत्य कदाचिदपि धूमाभाववत्ताज्ञानेन जातं तादृशधर्मे [illegible] निरूढसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिता वच्छेद९
क[illegible]प्रसिध्या तत्र तादृशोभयसंबंधेन परामर्शाभावात्॥ तद्धर्मावच्छिन्नविशेष्यताकानुमित्यनुदयप्रसंगइतिवा
तु च्यं॥ तादृशानुमित्यैविरोधेन तत्धर्मान्यतमवृत्तित्वविशिष्टविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितौ स्वावच्छेद
कावच्छिन्नत्वसंबंधेन धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टान्यविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यापरा
मर्शस्य हेतुत्वांतरकल्पनादिति॥ एवं चात्र कार्यकारणभावे तत्तद्धर्मान्यतमान्यवृत्तिविशिष्ट्यं कार्यतावच्छेदकसं
संबंधे नीविशनीय [illegible] मित्यतो न व्यभिचारः॥ अथ विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्यासत्तिकल्पहेतुतावच्छे
दकीभूतधूमत्वालोकत्वादीनां विशेष्य[illegible]तयात्र द्राहुल्येन कारणताबाहुल्यं॥ तथाहि॥ धूमत्वा
लोकत्वानां निशेष्यानि वेशे स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्व स्वनिरूपितज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन किंचिद्धर्मा
वच्छिन्नप्रतियोगिताक[illegible]भावप्रकारता निरूपितविशेष्यताविशिष्टान्यव्याप्यप्रकारतानिरूपितवि
शेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्याज्ञानभेदेन [illegible]पभेदाभ्युपगमे॥ तदनभ्युपगमे तु स्वीय[illegible]कारता

हेतुत्वे निवेशस्यावश्यक

धर्मितावच्छेदक

×किंचिद्धर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताक×१

१४ निरूपितविशेष्यतावच्छेदकं च स्वनिष्ठभेदप्रतियोगितानिरूपितस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितव्याप्त्याभावप्रकारत्व
संबंधावच्छिन्नावच्छेदकत्वेन पक्षसंबंधेन परामर्शहेतुतावाच्या॥ तथा च वह्निव्याप्त्यात्मकाभाववान्वह्निव्याप्यधू स्य २
मवांश्च पर्वत इत्येतादृशज्ञानादनुमित्यनुदयप्रसंग इति धूमत्वादीनां विशिष्यैव निवेशनमावश्यकं॥ सामानाधिकर । विशेषा
ण्यप्रत्यासत्तिकल्पेन तु हेतुतावच्छेदकभेदेन न कारणताबाहुल्यं॥ विशेष्यहेतुतावच्छेदकमनिवेश्यैव स्वनिरूपित
प्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितज्ञाना- रूपितत्वोभयसंबंधेन पर्वत
त्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यतानिरूपिताभावप्रकारताविशिष्टान्या पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता। तं निरूपिता
व्याप्यप्रकारताकधर्मविशिष्टज्ञानत्वरूप वह्निव्याप्यवत्तानिर्णयत्वेन ज्ञानभेदेन विषयताभेदाभ्युपगमे तु स्वाव भ्युपगमात् ॥१४
च्छिन्नप्रतियोगिताकाभावप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्वसंबंधावच्छिन्नस्वनिष्ठप्रति तदन ४४
वत् २ योगितावच्छेदकताकभेदस्वावच्छिन्नव्याप्यप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्वोभयसंबंधेन
किंचिद्धर्मविशिष्टज्ञानत्वरूपवह्निव्याप्यवत्तानिर्णयत्वेन पर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्व। न्यूनानुमितित्वा श्री

व॰ स्या॰

x वह्निव्याप्यधूमाभाववत्त्वस्य पर्वतवृत्त्यापत्तिं प्रति आपाद्यव्यतिरेकनिर्णयविषयता x २

वह्नि= [illegible] हेतुत्वसंभवात्॥ एवं च हेतुतावच्छेदकविशेष्यतावच्छेदकयोर्न्यूनाधिकभावस्यासत्त्वे तद्व्याप्य[illegible]च्छेद्यत्वया विशेष्य
तावच्छेदकत्वप्रसा स[illegible]न्तिकल्पे लाघवानवकाश इति चेन्नैवं। हेतुतावच्छेदकभेदेन परामर्शस्य हेतुत्वकल्पने मे वाचितं। अ
न्यथा वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिनिर्णयानां हेतुत्वांतरकल्पने गौरवात्॥ मन्मते तु अनुमितिस्थले वह्निव्याप्यधू
मवत्तानिर्णयत्वादिना हेतुत्वकल्पने विषयमनिवेश्य तादृशापत्त्यनुमितिसा[illegible] न्हिव्याप्यधूमादिमत्तानिर्णय
त्व विशिष्टस्य अन्यतावच्छेदकत्वोपगमादेव तादृशकार्यकारणभावेनैवोपपत्तेरतिरिक्तकारणतायास्तत्राकल्पनात्
अथ वा एतन्मतेपि हेतुतावच्छेदकमनिवेश्यैव स्वावच्छिन्न x च्छेदकाव x त्वरूपनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वत्वनिरू
पिता[illegible]भावविषयतानिरूपितप्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वे
तत्त्रितयसंबंधेन विशेष्यताविशिष्टाया विशेष्यताल दृन्मवह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदक
त्वप्रसा सत्याशानत्वेन हेतुता कल्प्यते॥ प्रथमदलप्रवेशात् धूमाभाववत्[illegible]हानसंव[illegible]ह्निव्याप्यधूमवान्पर्व
त इत्येतादृशज्ञानीयपर्वतविशेष्यताया नासंग्रहः॥ द्वितीयदलप्रवेशात्तु निरुक्तज्ञानीयपर्वतादिविशेष्य
तापोस्तद[illegible]रितसंबंधेन ज्ञानांतरीयधूमाभावादिप्रकारतानिरूपितपर्वतादिविशेष्यत्वं विशिष्टत्वेपि न

x वह्निव्याप्याभावप्रकारतानिरूपिता x ०

१५ क्षतिः॥ तृतीयदलप्रवेशादालोकाभाववान्वह्निव्याप्यधूमवांश्चपर्वत इत्याकारकसमूहालंबनज्ञानीयधूमप्रका
रतानिरूपितपर्वतविशेष्यतायाः स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेनालोकाभा
वप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावि[illegible]ष्टत्वेपिनक्षतिः॥तादृशविशेष्यताया आलोकाभावप्रकारतानिरूपित
विशेष्यतानिरूपितभावविषयतानि[illegible]पितप्रतियोगित्वप्रकारता[illegible]वच्छेदकालोकत्वावच्छिन्नप्रकारता
निरूपितत्वाभावेनतादृशत्रितयसंबंधेनालोकाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावैशिष्ट्याभावात्॥ज्ञानवि
षयताभेदेनतु विशेष्यताभावविशिष्टायास्वीयवह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वमेवप
रामर्शस्यपक्षतावच्छेदकत्वमेवप
रामर्शस्यपक्ष्यासत्तिः॥ विशेष्यताभावकत्वस्वावच्छेदकत्वस्वनिरूपिताभावविषयतानिरूपितप्रतियोगिता
संसर्गावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वोभयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकोग्राह्यः॥वह्निव्याप्यधूमाभाववन्
महानसं वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वतइत्येतादृशज्ञानीयपर्वतविशेष्यतायास्तदीयमहानसविशेष्यता
याः स्वावच्छेदकावच्छेद्यत्वासत्त्वात्॥वह्निव्याप्यालोकाभाववान्वह्निव्याप्यधूमवांश्चपर्वतइत्येतादृश श्री

* घच्छेदकधर्मावच्छिन्नप्रकारता *२

भेदेन

तद्

स्थानीयपर्वतनिष्ठविशेष्यतायां च तदीयालोकाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां च [illegible] मदत्तासत्त्वात् तादृशो
भयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकस्वीयविशेष्यताभावविशिष्टत्वमक्षतमेव ॥ सर्वांशे निश्चयात्मकवह्निव्या
प्यधूमवान्पर्वत इत्याद्याकारकस्थानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां तादृशस्थानीयविशेष्यतायां तादृ
शसंबंधावच्छिन्नाभावो ऽधिकरणसंबंधावच्छिन्नाभाव एवेत्यवधेयं ॥ न चात्र मुख्यविशेष्यतात्वावच्छिन्नप्र
तियोगिताकाभावो निवेशयितुमशक्यः ॥ वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिनिर्णयविशेष्यतायां संशयात्म
कस्थानीयविशेष्यतायास्तादृशसंबंधेन सत्त्वाद्विशेष्यतात्वरूपसामान्यधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकस्वी
यविशेष्यताभावासत्त्वात् ॥ तत्स्थानीयविशेष्यतात्वावच्छिन्नाभावत्वेन तादृशाभावं निवेशयतेऽज्ञानहेतुत्वे चान ल
नुगम इति विशेष्यताप्रतियोगिताकाभावत्वेनैव तादृशाभावाः निवेशनीयाः ॥ इत्थं च संशयात्मकस्थानीय
विशेष्यतायामपि तादृशस्थानीयाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायाद्विवादिना तादृशोभयसंबंधावच्छि
न्नाभावसत्त्वात् इति [illegible] इति वाच्यं ॥ निरूपितत्वसंबंधावच्छिन्नस्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकीभू
तविशेष्यतावृत्तिप्रतियोगिताकाभावत्वेन तादृशाभावानां निवेशात् ॥ उभयत्वावच्छिन्नाभावं प्रति

च योगितायां नि[illegible]पितत्वसंबंधेन स्वस्यानवच्छेदकत्वेन तादृशाभावमादायातिप्रसंगाभावात्॥ अत्र
१८ थैवमपि तज्ज्ञानीयपूर्वक्षणादिवृत्तित्वविशिष्टविशेष्यताभावमादायातिप्रसंगो दुर्वारः॥ तादृशाभावप्रति
योगितायां तज्ज्ञानस्याप्यवच्छेदकत्वात्॥ न चावच्छेदकतायात्र व्यासज्यवृत्तितया तत्र ज्ञानस्य न प्रति यो त्व
गितावच्छेदकत्वसंभवति॥ किंतु पूर्वक्षणावृत्तित्वविशिष्याया मेव [illegible] निरूपितत्वघटितसामानाधिकर ×वच्छेदकता×
ल ५ ण्यसंबंधेनावच्छेदकत्वं [illegible] न दोष इति वाच्यं॥ पूर्वक्षणावृत्तित्वविशिष्टावच्छेदकतायास्तादृशसंबंधेन त निष्ठा
[illegible] ज्ञानेमवच्छेदक[illegible] ज्ञाननिष्ठप्रतियोगितायां [illegible] पूर्वक्षणावृत्तित्वमवच्छेदक[illegible] मित्यत्र विनिगमनाविरह
पात ज्ञानस्यापि तत्रावच्छेदकत्वादिति चेन्न॥ स्वनिष्ठावच्छेदकतायाः किंचिदनवच्छिन्नावच्छेदकत्वानिरूप
कत्वस्य निवेशात्तज्ज्ञाननिष्ठतादृशाभावप्रतिय। [illegible]: पूर्वक्षणावृत्तित्वत्वावच्छिन्नावच्छेदकतानिरू
पितत्वेन तादृशाभावमादायातिप्रसंगाभावादिति कृतं पल्लवितेन॥ अथ विशिष्यतावच्छेदकतापस्ता श्री

×वच्छेदकता× वच्छेदक

व्यभिचारवारणाय

सया परामर्शस्य हेतुत्वोपगमेन्यलिंगकानुमितौ हेतुतावच्छेदकमनिवेश्य धूमालोकादिलिंगक [illegible] परामर्शमात्रं [illegible] करूपे पाहेतुत्वेपि अन्य संबंधेन घटितव्याप्य [illegible] परामर्शजन्यानुमि

तौ व्यभिचारो दुर्वारः ॥ तथाहि एतन्मते विशेष्यतावच्छेदकमनिवेश्य वन्हि [illegible] मवत्ताज्ञानोत्तरव

न्हिविधेयकानुमितित्वादिकमेव धूमादिपरामर्शजन्यतावच्छेदकं वाच्यं ॥ तथा च महानसत्वाद्यवच्छि

न्न विशेष्यक धूमादिमत्ताज्ञानोत्तरोत्पन्नायावन्हिव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्येतादृशपरामर्शजन्य

पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेरपि वन्हिव्याप्यधूमवत्ताज्ञानिर्णयाभ्यवहितोत्तरोत्पत्तिकानुमि

तित्वरूपधूमपरामर्शजन्यतावच्छेदकाक्रांततया विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याधिक रणीभूते

पर्वतत्वे च धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वरूपकारणतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या धूम

परामर्शरूपकारणासत्वेपि न व्यभिचारः ॥ न च मनवन्मते [illegible] रूपांतरीयतल्लिंगकपरामर्शाभ्यवहितोत्त

रक्षणोत्पत्ति [illegible] मितौ [illegible] व्यभिचारवारणाय

२* हेतुतावच्छेदकानिवेशे कल्पे तु वन्ह्यभाववत्समवेतरूपवान्पर्वतो वन्ह्यभाववत्संयुक्तधूमवा [illegible] हानसमितिसमुहालंबनोत्तर पर्वतो वन्हिमानिति

५× समूहालंबनजन्यायाः महानसं वह्निमत् पर्वतो वह्निमान् इत्येतादृश्याः ५

धूम

१७ स्वसामानाधिकरण्यस्वावच्छेदेनोत्तरोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधेन परामर्शादिमत्त्वनिवेशनवदेतन्मतेपि स्वीयधू
मादिप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यताकत्वस्वाव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधे भय
अ नज्ञानविशिष्टत्वं कार्यतावच्छेदककोटौ निवेश्यं अन्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकधूमादिपरामर्शाव्यवहितोत्तरोत्प
न्नपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकान्यलिंगकानुमितौ व्यभिचारवारणायेति वाच्यं॥ एवमपि वह्निव्याप्यधूमव
न्महानसं वह्निव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्यादिसमूहालंबनानुमितेरुपदर्शितोभयसंबंधेन धूमज्ञान
विशिष्टाया विशेष्यतावच्छेदकतया पर्वतत्वेप्युत्पन्ने तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतया
परामर्शासत्त्वेन व्यभिचारस्य दुर्वारत्वात्॥ अत्र केचित्॥ स्वनिरूपकज्ञानाव्यवहितोत्तरक्षणोत्पन्ना
नुमितौ निरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्न० उभयसंबंधेन वह्निव्याप्यधूमादिप्रकारतानिरूपितविशे
ष्यताविशिष्टविशेष्यतानिरूपितत्वच्छेदकत्वं कार्यतावच्छेदकप्रत्यासत्तिः॥ तादृशसमूहालंबनानु श्री

मितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताचस्मादृशधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतानिरूपकपरामर्शीय
वह्नितोतरक्षणोत्पत्तिकानुमितिनिरूपितानतादृशविशेष्यतावच्छेदकावच्छेदकावच्छिन्ना॥अतोऽपदृश्लि नो
भयसंबंधेनतादृशविशेष्यताविशिष्ट॥ अपितु महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतेवतथेतिकोन[illegible]पत्तिः ×नु[illegible]×
तादृशानुमितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायाअपि स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वसम[illegible]पातरीयप×संबंधेन×४
र्वतत्वावच्छिन्नवि[illegible]ष्यताकधूम[illegible]परामर्शनिरूपिततादृशविशेष्यता[illegible]शिष्टत्वानूप्रथमदलनिवेशः
तादृशसमूहालंबनास्वरूपरा[illegible]महानसत्वावच्छिन्नविशे[illegible]यः स्वनिरूपकज्ञानाव्यव[illegible]तोत्तर
क्षणोत्पन्नानुमितिनिरूपितत्वसंबंधेनवेशिष्ट्यस्यतादृशसमूहालंबनानुमितिनिरूपितपर्वतत्वाव
च्छिन्न[illegible]तायां सत्वाच्चरमदलप्रवेशः इत्याहुः॥ अत्र चज्ञानभेदेनविषयिताभेदोपगमएवेति
स्तारः अन्यथातादृशानुमितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नवि[illegible]ष्यतायास्तथाविधोभयसंबंधेनधूम

×पर्वतत्वावच्छिन्न×१

१८ प्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशेषा(न्वयि)त्यापर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमलिंगकपरामर्शजन्यानुमितिवि-
शेष्यतात्वद्भिन्नत्वेनाव्यभिचारस्य वारयितुमशक्यत्वात्। अन्ये तु समवायप्रत्यासत्तिकल्पे समवायघटि-
तसामानाधिकरण्यस्याव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयपरामर्श×संबंधेन×वैशिष्ट्यनिवेशावश्यकत्वे तापि धू-
मादिप्रकारतानिरूपितविशेषतावच्छेदकत्ववह्निविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्व [illegible]
[illegible] घटितसामानाधिकरण्यस्याव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधेन परामर्शत्वमेव व
परामर्शजन्यतावच्छेदके निवेश्यते एवं च वह्निव्याप्यधूमवन्महानसं वह्निव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्येतादृश
समूहालंबनजन्यायाः पर्वतत्वमहानसत्वोभयावच्छिन्नपक्षकानुमितेस्तादृशोभयसंबंधेन धूमपराम-
र्शविशिष्टत्वेपि तादृशविशिष्टनिरूपिताधिकरणत्वेन पर्वतत्वस्य सामानाधिकरण्यसंबंधेन के[illegible] विशिष्टा-
पराधिकरणतायाः सामानाधिकरण्यशरीरे विशेषणीयादृशासंबंधः प्रविष्टत्वेनेया[illegible]धिकरण विशेषणा
त्व त्वात्। नियतत्वात्सर्वतस्य च तादृशसामानाधिकरण्यघटकीभूतधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता-
च्छेदकत्वरूपविशेषणीभूतधूमपरामर्शानधिकरणत्वात्॥ अतः पर्वतत्वे धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्य श्री·

×विशेषणसंबंधेन×१ स संबंधेन×२

नुमितिः ×त्वाभावादतः पर्वतत्वे धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदक ×६

तावच्छेदकतासंबंधेन परामर्शसत्वेपि न व्यभिचारः॥ कार्यतावच्छेदकविशिष्टाधिकरणवृत्त्यभावप्रतियोगितानवच्छेदकधर्मवत्त्वरूपनिय
तत्वघटकव्यापकताया एव कारणतागर्भे निवेशने कारणतावच्छेदकनिष्ठस्य तादृशाभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वस्यैव व्यभिचारत्वात्त
स्य च प्रकृते ऽसत्वादित्याहुः॥ स्वाव्यवहितोपूर्वक्षणवृत्तित्वज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वौ स्वीयवन्हिविधे
यतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वोभयसंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति वन्हिव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेद
कतासंबंधेन परामर्शत्वेन हेतुता॥ उपदर्शितसमूहालंबनस्थवन्हिविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वमात्रेणाप
त्वेवर्त ६ वर्तते॥ ननु तादृशोभयसंबंधेन तत्र तदव्यवहितपूर्ववर्तिज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन
परामर्शसत्वेपि न व्यभिचारः इत्ययमस्माकीनपथाः॥ स्यादेतत्॥ पक्षतावच्छेदकभेदेन नानाविधाप्रामाण्यज्ञानाना
दे भावानां पृथक् पृथक् निवेशानुरोधात् तद्भेदेन परामर्शहेतुताभेदो आवश्यकः॥ अन्यथा इदं ज्ञानं धूमाभाववति पर्वते धू
मप्रकारकमिदं ज्ञानं धूमाभाववति महानसे धूमप्रकारकमित्याकारकनिखिलाप्रामाण्यग्रहाणामभावस्यैकत्र
निवेशप्रसंगेन इदं ज्ञानं धूमाभाववति महानसे धूमप्रकारकमित्याकारकाप्रामाण्यग्रहदशायां पर्वतत्वावच्छिन्नवि
शेष्यकधूमपरामर्शात्तथानुमित्यनुदयापत्तेः॥ न च पर्वतत्वावच्छिन्नपक्षकधूमादिपरामर्शानंतरं धूमाभाव

विधा

धर्मितावच्छेदक

×द्विशेष्यतानिरूपितत्वप्रकारकग्रहदशायामिवधूमाभावव ——— ×१

१९ वतिपर्वते धूमप्रकारकमित्याद्याकारकाप्रामाण्यज्ञानमेव नोत्पद्यते॥ तादृशाप्रामाण्यग्रहाणां पर्वतत्वादिविशिष्टे धूमाद्यभावावगाहि व
तया [illegible] बाधमुद्रया तादृशपरामर्शानां प्रतिबंधकत्वादितितादृशाभावानां जनकतावच्छेदककोटिप्रवेश एव नास्तीति वाच्यं॥
पर्वतत्वादिसामानाधिकरण्येन धूमाद्यभावावगाहिपरामर्शानंतरं तत्समानाधिकरण्येन धूमाद्यवगाहिनस्तादृशाप्रामाण्यग्रह भावा
स्यासादे बाधकाभावात्॥ अथ वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शदशायां ज्ञानीयधूमप्रकारतात्वसामानाधिकरण्येन धू व
माभाववन्महानसविशेष्यतात्वनिरूपितत्वावगाहिभ्रमत्वग्रहसत्वे पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकानुमित्यनुत्पत्तिमाश्र[illegible]त्य दयसे
ता वा तादृशप्रकारतात्वावच्छेदेन तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वावगाहिभ्रमत्वग्रहसत्वे॥ तत्र नाद्यः पक्षः वह्निव्याप्यधूमवन्महानस
मित्येतादृशपरामर्शदशायां तज्ज्ञानीयधूमप्रकारतात्वसामानाधिकरण्येन धूमाभाववन्महानसविशेष्यतानिरूपितत्वावगाहिभ्र भाव
मत्वग्रहसत्वेपि महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमित्युत्पत्त्या विशेष्यतावच्छेदकावच्छेदेन तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वप्र
कारकग्रहस्यैवाभावनिवेशात्॥ नाप्यंत्यः॥ तज्ज्ञानीयधूमप्रकारता[illegible]त्वावच्छेदेन महानसत्वाद्यभिन्नितधूमाभाववन्महानस ०
विशेष्यतानिरूपितत्वग्रहदशायामपि पर्वतो वह्निमानित्येतादृशानुमित्यनुदय[illegible]स्येष्टत्वात्॥ तथा हि॥ जनकता
वच्छेदकीभूतप्रकारता [illegible]॥ श्री

१ त्वावच्छेदेन जनकतावच्छेदकीभूतप्रकारतात्वनमाभाववद्विशेष्यतानिरूपितग्रहसत्वएवानुमित्युत्पत्तिर्नेत्यतः इत्यनुपपत्तिसिद्धं तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वज्ञानेय १

तथाविधाभावव[illegible]महानसत्वादेरधिकस्याभानेऽवभानेप्यक्षतमेवेति चेत्सत्यं मैवं[illegible] एवमपि विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यास
त्तिकल्पेधूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वधूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितम
हानसत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपनानाविधाप्रामाण्यग्रहाभावानामेकत्रनिवे[illegible] तथावन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वत:
वन्हिव्याप्यधूमवन्महानसमित्याकारकसमूहालंबनपरामर्शे धूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्न
विशेष्यताकत्वादिरूपाप्रामाण्यग्रहस[illegible] वन्हिमानित्याद्याकारकानुमितेरनुपपत्ति:॥ तत्र च तादृशानुमिति: सर्वा
नुभवसिद्धैव तद्धर्मावच्छिन्नविशेष्यतायां[illegible]भाववद्वृत्तित्वग्रहे अन्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरप्रति धूमा
रुद्धतद्धर्मिक[illegible]दृश्युपैति॥ अत्र केचित्॥ अप्रामाण्यग्रहाभावस्य परामर्शीयजनकतावच्छेदकत्वोपगम एव दोष:। [illegible]
किं तु सम वायेन देवन॥ पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमलिंगकवन्ह्याद्यनुमितिं प्रति धूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितत्वावच्छि पर्वत
न्नविशेष्यकत्व[illegible]चं प्रकारकग्रहत्वाद्यवच्छिन्नाभावत्वेन तस्य पृथगेव हेतुत्वमुपेयते॥ न चाप्रामाण्यग्रहाभा
वस्य पक्षतावच्छेदकभेदेन हेतुत्वस्य परामर्शस्य च प्रकारभेदेन कारणत्वांतरकल्पनापेक्षया पक्षतावच्छेदकभेदेना
प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्यैव हेतुत्वकल्पनमुचितमिति वाच्यं॥ तथा सति तयोर्विशेषणविशेष्यभावे
5 तथा च समवायेनानुमित्युत्पादकसामग्र्यधिकरणीभूतपक्षस्य तत्तद्विशिष्टपक्षोद्देश्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्युत्पादकसामग्र्या: प्रयोजकत्वोपगमादप्रामाण्यग्रहदशायामनुमित्यापत्ति: 5

२० विनिगमनाविरहेण पक्षतावच्छेदकसमसंख्यकार्यकारणभावानां द्वैगुण्यप्रसंगात्॥ पक्षतावच्छेदकभेदेनाप्रामाण्यग्रहा
भावानां पुरुषभेदेन च परामर्शानां हेतुत्वकल्पनायाश्चोचितत्वादित्याहुः॥ परे तु स्वीयधूमाभाववद्वृत्तित्वप्रकारतानि
रूपितताया धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यत्वनिष्ठविशेष्यतानिरूपितावच्छिन्नत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितावच्छेद
कत्वसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताका[illegible] प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शत्वेन हेतुताकल्पनान्नानुपपत्तिः॥ धूमप्र
कारतानिरूतमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां धूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपि तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताका
प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्य पर्वतत्वे सत्वात्॥ [illegible]भाववैशिष्ट्यं च परामर्शविशेषणतावि(शे)ष्यतावच्छेदकत्व
वोध्यं॥ घटितसामानाधिकरण्यसंबंधेन॥ अथैवं धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेन धूमाभा
ववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपि पर्वतो वह्निव्याप्यधूमवान्महानसं च वह्निव्याप्यधूमवदित्याकारकसमूहालंबनपरामर्शा
त्पर्वतो वह्निमानित्येतादृशानुमित्यापत्तिः॥ महानसत्वांशे भावात्तादृशसामानाधिकरण्यसंबंधेनाप्रामाण्यग्रहाभाववि नाधिकरण्य२
शिष्टस्य परामर्शस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन पर्वतत्वे सत्वादिति चेन्न॥ तादृशपरामर्शस्य महानसत्वांशेना
वेनाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टत्वेपि तद्वि[illegible] परामर्शनिरूपितमधिकरणत्वं पर्वतत्वे तस्य सामानाधिकरण्यनिरू श्री

नै शिष्ट

पकाधिकरण्यस्यैव सामानाधिकरण्यसंबंधेनैकविशिष्टापराधिकरणत्वात्॥ इत्थं च कारणतावच्छेदकविशिष्ट
निरूपिताधिकरणताया एव कार्योत्पादप्रयोजकतया तच्छून्ये पर्वतत्वेन विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमिति
त्यापत्तिः॥ अस्तु वा तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टविशेष्यतावच्छेदकत्वमेवका
रणताघटकसंबंधः॥ उपदर्शितस्थले च पर्वतत्वनिष्ठविशेष्यतावच्छेदकतायाः सामानाधिकरण्यसंबंधेन तादृ
शाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टतया नोपदर्शितकारणताघटकसंबंधेन पर्वतत्वे परामर्शोऽस्तीति नापत्तिरिति। अ नुपप
थवा विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावस्य प
थगेव हेतुता कल्प्यत इत्याहुः॥ एतेषु च कल्पेषु हेतुतावच्छेदकभेदेन परामर्शस्य हेतुतावच्छेदकभेदो आवश्य
क इति ध्येयं॥ तदसहिष्णुतायां पुनरेवं ध्येयं॥ ज्ञानीयविशेष्यतावृत्तिविशेष्यताकाभावविशिष्टाया व्याप्य
प्रकारतानिरूपितविशेष्यतात्वावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या परामर्शो [illegible] हेतुः॥ विशेष्यतात्वावच्छिन्नत्वनिरूपि
तावच्छिन्नत्वरूपस्य वच्छेदकधर्मावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितनिरूपितत्व [illegible] निरू

तावच्छेदक

अप्रामाण्य ८

रूपस्य वच्छेदतानिरूपितप्रकारतानिष्ठावच्छेदकतानिरू

पितत्वसंसर्गावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकधर्मावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वस्वनिरूपिताधेयत्वप्रकारतानिरूपिता
२१ धिकरणंप्रकारतानिरूपिताभावप्रकारतानिरूपितप्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकधर्मावच्छिन्न
प्रकारतानिरूपितत्वेतत्रितयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकोग्राह्यः॥ नद्वेशिष्ट्यंचाविशेषणताविशेषावच्छिन्न
वन्हिमान्धूमवान्पर्वतइत्येतादृशापरामर्शदशायांधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वा
वच्छेदेनधूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहसत्वेतादृशपरामर्शीयधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायांनता
तप दृशविशेष्यत्वाभावविशिष्टत्वं॥ इदानीमुपदर्शितत्रितयसंबंधेनतादृशाप्रामाण्यज्ञानीयधूमप्रकारतानि
रूपितत्वावच्छिन्नविशेष्यतायास्तत्रसत्वात्॥ प्रतियोगितावच्छेदकसंबंधमध्येप्रथमदलाप्रवेशेधूमप्रकार
तानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेनधूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपितादृशपराम
र्शीयधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वतिविशेष्यतायाश्चरमसंबंधद्वयेनसत्वात्प
र्वतोवन्हिमानित्यनुदयापत्तिरतःप्रथमदलनिवेशः॥ नचविशेषणताविशेषनिवेशनैवोपपत्तौगुरु श्री
+ यांतादृशाप्रामाण्यज्ञानीयमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यता + २ पं०१

×ताविशेषघटितत्रितय×

तत्र प्रथमदलप्रवेशो निरर्थकः ॥ उपदर्शिता ज्ञानवन्महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतावत्तिविशेष्यताया विशेषण
ताविशेषणा महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायामेव सत्वान त्रुटितत्रितयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकतद्भा
वस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां सत्वादिति वाच्यं ॥ विशेषणा(महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायामेव सत्वानत)
(द्घटितविशेषसंबंधावच्छिन्नाभावनिवेशो यत्र धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वेन यत्किं
चिद्विशेष्यतामात्रं विषयीकृत्य न तद्रूपस्यावच्छेदकत्वावगाह्यप्रामाण्यग्रहो जातस्तत्र पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य
तां तरे विशेषणताविशेषघटितसंबंधावच्छिन्नतादृशाज्ञानीयविशेष्यत्वाभावसत्वात्पर्वतो वह्निमानित्यनु
मित्यापत्तिः ॥ एवं च द्वितीयदलाप्रवेशे आलोकप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वाव[illegible]च्छे
देन धूमाभावद्वृत्तित्वावगाहिज्ञानीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतावृत्तिविशेष्यताया अपि प्रथमचरमसंबं
धाभ्यां वह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां सत्वात्तादृशज्ञानकाले वह्निव्याप्य।
धूमवान्पर्वत इत्येतादृशपरामर्शादनुमित्यनुदयापत्तिरतस्तन्निवेशनीयं ॥ तृतीयदलाप्रवेशे धूमप्र

×पर्वतत्वा[illegible]

कारतानिरूपितत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेनालोकाभाववद्वृत्तित्वावगाहिज्ञानीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता
२२ वृत्तिविशेष्यताया अपि आद्योभयसंबंधेन धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाव[illegible]विशेष्यतायां सत्वात्तादृ
शज्ञानकालेऽपरामर्शितपरामर्शानुमित्यनु[illegible]त्तरं तत्तत्त्वेऽनानीयं ॥ अन्यथा सर्वं स्वयमुह्यं सुधीभि
रिति ॥ अत्र वदंति । उपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्याऽनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभा
वः कल्प्यते तु न विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या वा विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिश्च कार्यस्य पर्वत
त्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितविधेयतावच्छेदकत्वं ॥ कारणस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधू
निरूपित - मादिप्रकारतानिरूपितव्याप्तिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितत्वसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकत्वं विशे
ष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पे विशेष्यतावच्छेदकभेदेन ॥ एतत्कल्पे विधेयतावच्छेदकभेदेन कार्य
कारणभावभेदाभावाल्लाघवं ॥ विशेष्यतावच्छेदकविधेयतावच्छेदकयोरनुगतानुगमाभावश्च सर्वत्रैव दुष्प
रिच्छेदः ॥ न च त्रिनिगमनाविरहादुभयप्रत्यासत्त्यैव कार्यकारणभावः स्वीक्रियतामिति वाच्यं ॥ तथा स श्री

स्यानुमितिप्रसंगात्॥ द्रव्यत्वपर्वतत्वयोरुपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकप्रत्यासत्त्यालोकत्ववह्नित्वयोश्च ×
त्ति विशेष्यतावच्छेदकविधेयतावच्छेदकभेदेन कार्यकारणभावभेदस्यावश्यकतया लाघवानवकाशे नात्र [illegible] निष्ठप्रत्यास
त्तेरेवोचितत्वात्॥ न च विधेयतावच्छेदकविशिष्यानिवेश्ये वा विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या विशेष्यतावच्छेदकं विशि।
ष्यानिवेश्ये वा विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या [illegible] कार्यकारणभावः कल्प्यते॥ अतो न तादृशपभेदेन कारणताबा
मात्यधम ८ हुल्यमिति वाच्यं॥ तथा [illegible] सति वह्निव्याप्यधूमवद्द्रव्यमालोकवांश्च पर्वत इत्याकारकसमूहालंबनपरामर्शाद्द्रव्यत्वधर्मिता
तावच्छेदकीकृत्यालोकत्वावच्छिन्नस्य पर्वतत्वधर्मितावच्छेदकीकृत्य वह्नित्वावच्छिन्नस्योपदर्शितविधेयतावच्छेदकवृत्तिप्रत्यास
त्त्या परामर्शसत्त्वात्॥ तथा चैकनिष्ठप्रत्यासत्तौ विशिष्याप्रनिवेशात् प्रत्यासत्तिकोटौ निवेशितत्वात् साध्यतावच्छेदकस्यो[illegible] पिनिवेशनीय ५
[illegible]त्तया तु कल्पलाघवानवकाशः॥ न च तादृशहेतुनिष्ठप्रकारतानिरूपितसामानाधिकरण्यनिष्ठावच्छेदकतानिरूपि
तनिरूपितत्वसंसर्गावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकत्वरूपसाध्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या साध्यतावच्छेदकमनिवेश्यैव
व हेतुत्वकल्पनं संभवति॥ तादृशावच्छेदकत्वे च हेतु[illegible]समानाधिकरण्याभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वावच्छिन्नत्वं न
निवेशनीयं। अतो न व्यापकत्वावगाहिज्ञानादनुमित्यापत्तिरिति वाच्यं। तथा सति हेतुसमानाधिकरण्याभावप्रतियो
५४ नमावश्यकमेव॥ अथैवं विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पने साध्यतावच्छेदकघटितव्याप्तिविषयमाभाः [illegible]

२३

गितानवच्छेदकजातिमत्समानाधिकरणहेतुमानित्यादिपरामर्शाद्वह्निमानित्यनुमित्यापत्तेः ॥ न चोपदर्शितरीत्यावन्हित
रावच्छिन्नत्वादिघटितवन्हित्वत्वादिघटकीभूतभेदनिष्ठावच्छेदकता [illegible] पर्यंतनिवेश्यतदवच्छे
दकतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्याहेतुत्वे कल्पनीये मत्तानोपदर्शितानुपपत्तिः ॥ हेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियोगितानवच्छे
दकवन्हीतरावृत्तिधर्मवद्वह्निसमानाधिकरणवानित्याद्याकारकसकलवन्हिवृत्तित्वाद्यनवगाहिनोपि ज्ञानाद्वह्निमा
नित्याद्यनुमितिरिष्टैवेति वाच्यं ॥ एवं सत्यपि हेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियोगितानवच्छेदकवन्हित्ववत्समानाधि
करणा[illegible]वानित्याद्याकारकात्सामानाधिकरण्यनिरूपकतावच्छेदक: द्यास्वरूपतो वन्हित्वानवगाहिनः पराम
र्शास्वरूपतो वन्हित्वंविधेयतावच्छेदकीकृत्यानुमित्यापत्तेः ॥ न [illegible] चापातेः ॥ तत्र वन्हित्ववद्वानित्याकारकाया एव
वानुमितेरुत्पत्तेः ॥ अन्यथा केवलं तथाविधाकारानुमितिविलोपप्रसंगादिति चेन्न ॥ तादृशवासाध्याभाववद्वृ
त्तित्वरूपव्याप्तिज्ञानस्येवानुमितिहेतुत्वमुपेयते ॥ न तु व्यापकसामानाधिकरण्य[illegible]ज्ञानस्य ॥ एवं च निरव
च्छिन्नविधेयतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यानुमितिप्रतिपक्षविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपितापाभ्री

ऽभावत्वावच्छिन्नावच्छेदकताइत्येवंरीत्या साध्याभावनिष्ठावच्छेदकतापर्यंतं निवेश्य तदवच्छेदकतानिरूपितनिरवच्छिन्नावच्छेद
नै कत्वप्रत्यासत्त्या परामर्शहेतुत्वकल्पने नैवोपदर्शितहेतुविनिगमनाविरहः॥ अत्रेदमाभाति॥ वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नाभावाप्रका
रकत्वरूपनिश्चयत्वनिवेशानुरोधेन साध्यतावच्छेदकस्यावश्यं निवेशनीयतया विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पने लाघवान
×हेतुप्रकारतायांस्त्वा× वकाशः॥ न च वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नाभावाप्रकारकत्वं न निवेश्यते। किंतु व्याप्यसंशयादनुमितिवारणाय जनकतावच्छेदकप्र
त्यासत्तिघटकीभूतं [illegible] वच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरू
×विशिष्ट× पिताभावविषयतानिरूपितप्रतियोगिप्रकारत्वान्यत्वं निवेश्यमतो नानुपपत्तिरिति वाच्यं॥ वह्निव्याप्तिस्त्वेन पदार्थांत
रं प्रतियोगिप्रकारतावच्छेदकविधया॥ तेन रूपेण वास्तवव्यवह्निव्याप्यवत्पक्षविशेष्यतानिरूपितप्रकारतावच्छेदकविधया
ऽवगाहमानसंशयादनुमित्यापत्तेः॥ तत्र पक्षविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतायास्तादृशप्रतियोगिप्रकारकतावच्छेदका
वच्छिन्नत्वविरहात्॥ अथ स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन पक्षविशेष्यतानिरूपिताभाव
विषयतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारतात्वदवच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या विशिष्टान्या
या पक्षविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारतातदवच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याप

धर्मितावच्छेदक

भाव प्य

रामर्शहेतुत्वान्नानुपपत्तिः॥ नचैवमपि व्याप्यनीलधूमाभाववन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्याद्याकारकपरामर्शादनुमित्यनुपपत्तये
२८ अभावविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतायां वन्हिव्याप्यत्वधूमत्वाभ्यामतिरिक्तधर्मेणानवच्छिन्नत्वं निवेशनीयमिति
साध्यतावच्छेदकप्रवेशो आवश्यक इति॥ स्वनिरूपितविशेष्यतानिरूपकत्वसंबंधेन धूमत्वान्यवृत्तिप्रकारताविशिष्ट
यतदन्यत्वस्य तादृशहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतायां निवेशनेनैवोक्तस्थानीयतादृशव्याप्तिप्रकारताया उ
क्तसंबंधेन नीलप्रकारताविशिष्टत्वात्तादृशज्ञानादनुमित्युत्पत्तेः॥ वन्हिव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकसंशया
वारणाय धूमत्वान्यवृत्तित्वस्य प्रकारतायां निवेशित इति चेन्नु॥ एवं [illegible] धूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकवन्हि
व्याप्यधूमवत्तासंशयादनुमित्यापत्तिः॥ तादृशस्थानीयसाध्यविषयतायाः उपदर्शितोभयसंबंधेनाभावप्रकारतानि
रूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारताविशिष्टत्वाभावात् तद्वारणाय [illegible] धूमत्वा
वच्छिन्नाभावप्रकारतानिरूपितपक्षतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यताकान्यत्वस्य कारणतावच्छेदककोटौ निवे
धे शात् गौरवं॥ विशे[illegible] ष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पनापेक्षया विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पने स्वनिरूपित ज्ञान प२
[illegible] निरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वोभयसंबंधेन वन्हिव्याप्यत्वातिरिक्तसद्धूमत्वातिरिक्तत्वदनवच्छिन्नत्वो

{× विधेयतावच्छेदकानंतर्भाविन विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिघटितसामा ×}
{× नाधिकरण्यसंबंधेन विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यवच्छिन्नपरामर्शविहेतुतावच्छेदकत्वं × }

× विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्य ×८

।ऽन्यप्रतियोगिप्रकारतानिरूपिताभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टान्यत्वं विशेष्यतायां निवेश्य वह्नि
व्याप्यत्वावच्छिन्नाभाववधूमत्वावच्छिन्नाभाववह्निव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकसंशयानां शक्यवारण
तया धूमत्वावच्छिन्नाभाव [illegible] प्रकारकसंशयान्यत्वस्य पृथग निवेशात्॥ वस्तुतो वह्निव्याप्यत्वावच्छि
न्नाभाववद्वृत्तित्व वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपाप्रमा
ण्यग्रहाभावानां सामानाधिकरण्यसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकानां वा परामर्शहेतुतावच्छेदककोटिप्र
क वेशोऽप्रवेशो वा स्वीयते ऽविधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावानां विधेयतावच्छेदकानंतर्भाविन सामानाधिकर(ण्यसंबंधेन हेतुत्वं)

[illegible]

विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यास्वतंत्रत्वं नानसंभवति तादृशाप्रामाण्यज्ञाने विधेयतावच्छेद
×ए कविधय×१ कविषयतायाद्वैविध्यात्॥ एवं विषयतायाः प्रतियोगितावच्छेदकसंबंधत्वांगीकारेऽन्यविधविषय

हेतु

धर्मितावच्छेदक

३ ४ तन्निवेशेच पक्षतावच्छेदकभेदेन विधेयतावच्छेदकभेदेनापि कार्यकारणभावबाहुल्यात्॥ ४३

२५ ताया: वन्हित्वविषयत्वादिना निवेशस्यावश्यकत्वात्॥ अन्यथा लोकव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितवन्हिव्याप्यत्वा
वच्छिन्नाभाववद्वृत्तिपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वाद्यवगाहिज्ञानकालेऽनुमित्युपपादनासंभवात्॥ तेन रू
ण पेणाविधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्यादरस्य निष्फलत्वात्॥ एवं तादृशाप्रामाण्यग्रहाभावानामात्मनिष्ठप्रत्या
सत्याहेतुत्वकल्पनेपि पक्षतावच्छेदकविधेयतावच्छेदकोभयसंबंधेन तत्तद्धेतुताकल्पनं प्रयुक्तगौरवपराह २
तवृत्तिप्रागुपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकनिष्ठसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावस्य विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठ
प्रत्यासत्याहेतुत्वं प्रयुज्यते॥ ननु विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्या॥ तथा सति सामग्रीव्याप्तौ विशेष्यतावच्छे
दकतासंबंधेनानुमित्यादिकार्यास्तादृशाप्रामाण्यग्रहाभावघटितसामग्र्या एककालीनत्वसंबंधमात्रेणोक्तवि
निष्ठ धेयतावच्छेदकप्रत्यासत्याजनकीभूतपरामर्शघटितसामग्र्यां निवेशनीयतया वन्हिव्याप्यत्वावच्छिन्नाभा
ववद्वृत्तिवन्हिव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपाप्रामाण्यग्रह
दशायामपि द्रव्यत्वादिवतस्तदभावस्यैककालीनत्वसंबंधेन वन्हिव्याप्यवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शविशि श्री २५॥

५ ४ अनुमितिहेतुत्वकल्पनमेवोचितं॥ इत्थंच परामर्शस्यापि विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्या ४५

प्रेक्षयाल्लाघवमक्षुण्णमेव ॥ तथाहि ॥ आत्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे विधेयतावच्छेदक विशेष्यतावच्छेदकयोरेकत्र निवेशात्पर्वतत्वादिरूपमन्ये कपक्षतावच्छेदक
प्रसत्वात्ततः पर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितविधेयतावच्छेदक [illegible] न वह्नित्वादावप्यनुमित्युत्पादप्रसंगा
त् ॥ विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या हेतुत्वेपि तेन संबंधेन कार्योत्पाद [illegible] कयोः परामर्शाप्रामाण्यग्रहाभावयोः
स्वीयप्रकारतावच्छेदकसंबंधेनैकाधिकरण्यापन्नयोरेव विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या फलोत्पाद प्रयोजकी
भूतसामग्रीघटकतयानोपदर्शितिस्थलेपर्वतत्वे विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्यापत्तिः ॥ तत्राप्रामाण्य
ग्रहाभावासत्वेनोक्तरूपसामग्र्या एवाभावात् ॥ अस्तु वा विनिगमनाविरहादुभयप्रत्यासत्त्यैव हेतुमद्भावः ॥ हेतु
एवमात्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे [illegible] वह्नित्वद्रव्यत्वादिसहस्रविधेयतावच्छेदकभेदे
न कार्यकारणभावसहस्रमिति सहस्रपक्षतावच्छेदकभेदात्सहस्रगुणितसहस्रकार्यकारणभावाः ॥ अस्मा
कं तु तत्र सहस्रद्वयमात्रं न कल्पनं ॥ एकैकविधेयतावच्छेदकमेकैकपक्षतावच्छेदकं निवेश्य एकैकमात्र
कार्यकारणभावकल्पनात् [illegible]
[illegible] ॥ एतेन विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पे विशेष्यनिवेशनमावश्यकं ॥ अन्यथा पर्वतत्वेनैक

कार्य २

पर्वतविशेष्यकपरामर्शदशायां पर्वतविशेष्यकानुमित्यापत्तेः॥ एवं च विशेष्यविशेषणामनिवेश्य विशेष्यतावच्छे
२६ कपरामर्शता प्रत्यासत्त्या विशेष्यतावच्छेदकं निवेश्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यत्वरूपविशेष्यनिष्ठप्रत्यासत्त्यां कारण
भावः कल्पनीय इत्यत्र विनिगमनाविरहः॥ उभयप्रत्यासत्त्या हेतुत्वकल्पने च विशेष्यतावच्छेदकविशिष्यभेदेनैव
कार्यताबाहुल्यस्यावश्यकतया लाघवानवकाशः॥ विशेष्यतावच्छेदकमनिवेश्य विशेष्यताप्रत्यासत्त्या विशेष्यम
निवेश्यैव तदवच्छेदकताप्रत्यासत्त्या कारणताद्वयकल्पने पर्वतत्वेनैव तत्पर्वतं द्रव्यत्वेन च पर्वतान्तरमवगाह
मानापरामर्शात् पर्वतत्वेन पर्वतान्तरं द्रव्यत्वेनैव तत्पर्वतमवगाहमानाया अनुमितेरापत्तिः॥ विशेष्यतावच्छेद
कं निवेश्यैव विशेष्यताप्रत्यासत्त्या विशेष्यं निवेश्यैव चावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या हेतुतायाः कल्पनीयत्वादित्य
पि परास्तं॥ पृथक् कार्यकारणभावविशेष्यतावच्छेदकस्यैकत्र तदुभयानिवेशेनोपदर्शितरीत्या ला
घवसंभवादिति॥ इदं तु चिंत्यते॥ सिध्यादीनामात्मनिष्ठप्रत्यासत्त्यैव प्रतिबंधकत्वमास्थेयं॥ ननु वि
शेष्यतावच्छेदकादिनिष्ठप्रत्यासत्त्या॥ तथा सति पर्वतत्वद्रव्यत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकानुमितिप्रयोजका श्री

ननुगतानुमित्सानामेकत्रोत्तेजकताप्रसंगेनगौरवात्॥ एवं च परामर्शोत्तरमनिष्टप्रसासस्याहेतुत्वकल्पनमावश्य
कं॥ अन्यथा पर्वतो वह्निमानिति सेतादृशासिध्यादिकाले वह्निव्याप्यवान्पर्वत इत्यादि परामर्शसत्त्वादौ विशेष्य
तावच्छेदकत्वादिसंबंधेन वह्न्यनुमितित्वावच्छिन्नापत्तेः॥ न च विशेष्यतावच्छेदकत्वादिसंबंधेनानुमित्युत्पत्तौ स
मवायादिसंबंधेनानुमित्युत्पादकसामग्र्या अपेक्षितत्वात्तादृशसामग्र्याः सिध्यभावादिघटितत्वात् सिध्यादि
कालेसत्वानापत्तिरिति वाच्यं॥ इत्थं वह्निमदित्याकारकसिध्यभावादिघटितसामग्र्या अपि समवायसंबंधे
न वह्न्यनुमितित्वावच्छिन्नोत्पादकतया तादृशसामग्र्या एव तदानीं सत्त्वेनापत्तेर्वारयितुमशक्यत्वात्॥ अथ सिद्धि
विशिष्टानुमितीच्छाया हेतुत्वकल्पे उपदर्शितगौरवाभावात्॥ सिध्येविशेष्यतावच्छेदकादिनिष्टप्रत्यासत्त्या
प्रतिबंधकत्वं संभवतीति नोक्तानुपपत्तिरिति चेत् एवमपि [illegible] लिंगकेच्छाया आत्मनिष्टप्रत्यासत्त्यैव प्रति
बंधकत्वंस्वीकरणार्थं॥ तत्रानुगतेच्छाया उत्तेजकत्वस्यावश्यकत्वात्॥ तत्कालीनानुमितौ तथाविधेच्छानां
तत्तद्व्यक्तित्वेन हेतुत्वे तत्कालीनपदार्थान्तरमादाय विनिगमनाविरहेणानंतप्रसंगात्॥ न चोत्तेजकत्वम

धर्मितावच्छेदक

१ x वायुसंयोगादीनां पदार्थान्तराणामुत्तेजकत्वे सामानाधिकरण्यसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावस्यैवान्यलिंगके छायां x १

२७ तेपि पदार्थान्तरस्योत्तेजकत्वमादाय विनिगमनाविरह इति वाच्यं ॥ तत्कालीनं ~~[illegible]~~ चेज्ञानीयत्वात्तदपेक्षयाननुग
ततल्लिंगके [illegible]भेदनिवेशे लाघवस्यैव विनिगमकत्वात् ॥ विवेचितं चेदं पक्षताविचारेऽस्माभिरिति ॥ इदमत्रा
वधेयं ॥ अस्तु सिध्यादीनामात्मनिष्ठप्रत्यासत्त्या हेतुत्वं ॥ तथापि विशेष्यतावच्छेदकप्रत्यासत्त्या परामर्शस्य
हेतुत्वे बाधकाभावः ॥ तथाहि एतन्मते पुरुषीयत्वादिकं विषयतान्तरं चानिवेश्य सामान्यतः पर्वतत्वादिवृत्ति
विषयतासंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति ज्ञानत्वावच्छिन्नं प्रत्येकत्वात् पर्वतत्वादिवृत्तिविषयताज्ञानत्वेन प
र्वतत्वादिज्ञानस्य हेतुताव लभ्यते ॥ तथा च पर्वतत्वादिज्ञानसहकृतपरामर्शघटितसामग्र्येन पर्वतो वह्निमानित्या
द्याकारकानुमितिनिर्वाहिका ॥ एवं च पर्वतो वह्निमानित्येतादृश सिद्धिकाले पर्वतत्वज्ञानसहकृतपरामर्शकसाम मर्शो
ग्रीवलात् पर्वतत्वे विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिसंबंधेनानुमित्यापत्तिः संभवति ॥ तादृशसामग्र्यास्तथाविधसि
ध्यभावं विना कुत्रापि फलाजननात् ॥ तादृशसामग्र्यां प्रतितथाविधसिध्यभावस्यापि निवेशात् ॥ नापि द्र
व्यत्वादिज्ञानघटितसामग्रीवलाद्द्रव्यत्वज्ञानस्य विषयतया पर्वतत्वे सत्त्वेन तत्र तादृशसामग्र्या एव सत्त्वात् ॥ श्री

निवेशस्यका

नचविशेष्यतावच्छेदकभेदेन पर्वतत्ववत्तानादीनामधिकरणताकल्पने विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पनेलाघवान
वकाशादात्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्प्य एव समुचित इति वाच्यं ॥ आत्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे साध्यसाधनतत्संबंधादिभेद
भिन्नपरामर्शहेतुताविशेष्यतावच्छेदकनिवेशापेक्षया पक्षतावच्छेदकभेदेनाधिकरणतायाः परामर्शस्य चविशेष्य×कका×३
तावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्याकारणतायाः कल्पने लाघवस्यातिस्फुटत्वादित्यलमतिविस्तरेण ॥ ॥ केचित्तु परा
मर्शस्य कारणताघटकप्रत्यासत्तिस्तादात्म्यं ॥ कार्यतावच्छेदकप्रत्यासत्तिः सामानाधिकरण्यं ॥ नच सामानाधिकरण्य
प्रत्यासत्त्या अनुमितेरात्मनिष्ठ [illegible] पदार्थांतरमुपसत्तेस्तत्र च तादात्म्यसंबंधेन परामर्शसत्वाद्व्यभिचा
र इति वाच्यं ॥ धूमपरामर्शवृत्तिसामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्या अनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति धूमपरामर्श
त्वादिना हेतुत्वकल्पने व्यभिचारानवकाशात् ॥ नचैवमपि कालांतरीयधूमपरामर्शादेपि सामानाधि द
करण्यसंबंधेनानुमित्युपपत्तेस्तत्र वा [illegible] व्यवहितपूर्ववृत्तित्वेनादात्म्यप्रत्यासत्त्या
परामर्शसत्वेन व्यभिचार इति वाच्यं ॥ कालांतरीयधूमपरामर्शादेः कारणतावच्छेदकसंबंधेन

धर्मितावच्छेदक

३४ पेक्षया महल्लाघवं॥ एवं समवायप्रत्तिकल्पे ४३

२८ कारणाभावस्याव्यवहितपूर्वक्षणेऽसत्वेन व्यभिचारानवकाशात्॥ एवं चान्यलिंगकानुमितावपि
व्यभिचारानवकाशोऽ। नाव्यवहितोत्तरत्वं कार्यतावच्छेदककोटौ न निवेश्यत इति समवायप्रत्यास
धूम त्तिकल्पे वन्हिव्याप्यधूमवत्सर्वत्वविषयकत्वसंशयान्यत्वज्ञानत्वादीनामेकत्र कारणतावच्छेदककों
टौ निवेशनीयतया विशेष्यविशेषणभावे विनिगमनाविरहेण कार्यकारणभावबाहुल्यं॥ ए
तन्मते तु तेषां नैकत्र निवेशः॥ किंतु प्रत्येकं तद्धर्मावच्छेदेन नानैव कार्यता कल्प्यत इति वाच्यं रणाप
भवन्मते प्रत्येकरूपावच्छेदेन नानाहेतुत्वकल्पनेनसंभवति॥ तथा सति वन्हिव्याप्यधू
मवत्सर्वत्वादिविषयकसंशयस्य संशयान्यघटादिज्ञानसत्वे एव वन्हिव्याप्यधूमवत्सर्वत्वा
च दिविषयकसं [illegible] स्कारस्य घटादिज्ञानस्यैसत्वे सकलकारणतावच्छेदकावच्छिन्नस्ये
वोत्पत्तिसमवायप्रत्यासत्तित्वेन तत्र समवायेनानुमित्यापत्तेः॥ मन्मते च कारणतावच्छेदकीभूत श्री

तादात्म्यप्रत्यासत्त्या तादृशसकलकारणतावच्छेदकावच्छिन्नानामेकत्रासत्त्वेनापत्त्यभावात् ॥ प्रत्येककार
णताकल्पने न किंचिद्बाधकमिति ॥ अथैतन्मते एकस्य परामर्शसत्त्वे परामर्शशून्ये [illegible]न्यात्मनि सिध्य
भावादिवत्त्वात्समवायेनानुमित्यापत्तिः ॥ तदानीं सामानाधिकरण्यसंबंधेनानुमित्युत्पादकसामग्र्याः
पुरुषान्तरीयपरामर्शादिरेव सत्त्वादिति चेन्न ॥ विषयमनिवेश्य सामानाधिकरण्यसंबंधेन तत्तदीयानु दा
मितिं प्रति आधेयतासंबंधेन तादात्म्येन [illegible] हेतुताकल्प्यते एवं समवायसंबंधेन तत्तदात्मीयानुमितिं
दात्म प्रति तादृशप्रत्यासत्त्या तत्तदात्मत्वेनापि ॥ एवं च तादात्म्यप्रत्यासत्त्या तादात्म्यसहकृतसिध्यभावादिघ
टितसामग्र्येव समवायेनानुमित्युत्पादकप्रयोजिका तादृशसामग्री व्याप्तेराधेयताप्रत्यासत्त्या तत्तदा
त्मसहसहकृतपरामर्शरूपायाः सामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्या अनुमित्युत्पादिकायाः सामग्र्या अ
व्यवहितकालीनत्वसंबंधेन वैशिष्ट्यं निवेशनीयं ॥ एवं च पुरुषान्तरीयपरामर्शादिदशायां प[illegible]भिन्नेतदा
त्मनिष्ठतदात्मकृतसिध्यभावादिघटितसामग्रीवत्त्वात्समवायेनानुमितिरापादनीया ॥ तदैव न संभव

वति॥ तत्सहकारिण्याः सामानाधिकरण्येनानुमित्सुत्वादृकीभूततादात्म्यघटितसामग्र्याः स्तदानीं कुत्राप्यस
त्वात्॥ न हि पुरुषांतरीयपरामर्शेतादृशसामग्रीवर्तते॥ तत्राधेयतायाएतदात्मनो अभावात्॥ पूर्वं चान्या
त्मनि सिध्यभावादिसत्वे सिध्यादिमद्दात्मसमवेतपरामर्शेसामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्या अनुमित्सापत्तिः
समवायेनानुमित्सुत्वादृकीभूतसिध्यभावादिघटितसामग्र्या अन्यात्मन्येवतदानींसत्वादितत्पिपरास्त
तदीयपरामर्शेसामानाधिकरण्यसंबंधेनानुमित्सुत्वादृकीभूततदात्मसहकृतपरामर्शीकेसामग्रीत्समवा
रूप६८ येनानुमित्सुत्वादृकृतदात्मसहकृतसिध्यभावादिसामग्र्या अपिनिवेशात्तादृशसामग्र्यास्तदानीं कुत्राप्य त्म
तत्र ८ सत्वेनापसभावात्॥ न हि तादृशसामग्रीतदानीमन्यात्मनिवर्तते॥ तत्रतादात्म्येनतदात्मनो अभावात्॥
नापितदात्मनि सिध्दिसत्वादिति॥ न चैवमाधेयत्वस्य तादात्म्यप्रत्यासत्त्यां तत्तदात्मत्वेनानंतानामात्म
नाहेतुत्वकल्पनाधिक्यादनन्मतेगौरवादितिवाच्यं॥ समवायप्रत्यासत्तिकल्पेविषयभेदेनलिंगादिभेदे
न च भिन्नासु परामर्शेहेतुतासु पुर्वोपदर्शितविनिगमनाविरहेपानंतकारणता[redacted]धिक्यान्तदपे श्री

30 क्षया आत्मव्यक्तित्वेनेदेनोपदर्शितकारणताकल्पनस्यैवोचितत्वादित्याहुः ॥ ८२ ॥ इति श्रीधर्मितावच्छेदकप्रत्यास
त्तिविचारः समाप्तः ॥ शाके शालिवाहन १६ २४ नंदननाम संवत्सरे मार्गशीर्षपौर्णिमासोम्यवासरे समाप्तिम
मत् ॥ श्रीकोल्हापुरीमहालक्ष्म्यै नमः वेंकटेशाय नमः ॥ करकृतमपराधं क्षंतुमर्हंतु संतः ॥

धर्मितावच्छेदकवादार्थस्समाप्तः